

Lunds universitet
Socialhögskolan
SOL 064
Höstterminen 2001

MAN ELLER MES?

– OM SJU UNGA KILLARS SYN PÅ MANLIGHET

Författare: Joakim Thuresson
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

ABSTRACT

The purpose of this assignment was to illuminate what some young boys consider as manliness, which male role models they have and how they look upon their future as men. Central questions were how they look upon manliness, how a man should be, how they want to be as young boys and grown men and which male role models they have.

I have used a qualitative method; I have been interviewing seven boys between the age of fourteen and sixteen. Some of them thought that it is masculine to do sports and that it's positive to be big and strong as a man. Male qualities are to be responsible, help other people, show respect and dare to give their opinion about something. They thought that a man who is unmanly is probably a coward, gay or that he acts like a woman. Important role models were their dad, older brother and sports-, music- and movie stars. Most of them want to get a family and children when they are grown and for example they want to work as an engineer, master mariner, waiter or in the national defence.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord		5
1. Inledning		6
1.1 Problemformulering		6
1.2 Syfte och frågeställningar	7	
1.2.1 Syfte		7
1.2.2 Frågeställningar		7
1.3 Metod och urval		8
1.3.1 Datakällor och källkritik		8
1.3.2 Intervju som metod		9
1.3.3 Urval		9
1.3.4 Intervjumaterialets validitet och reliabilitet		11
1.3.5 Bearbetning och analys		13
1.4 Disposition		13
2. Tidigare forskning och teori		14
2.1 Tidigare forskning		14
2.1.1 Könssocialisation		15
2.1.1.1 Puberteten		15
2.1.2 Manlighet, kvinnlighet och fritid		17
2.1.3 Manlighet och fotboll		19
2.2 Teori		20
2.2.1 Hegemonisk maskulinitet		20

2.2.2 Mansideal		21
2.2.3 Identifikation och förebilder		22
2.2.4 Man och kropp		24
2.2.5 Män och homosexualitet		24
2.2.6 Manlighet i förändring?		25
3. Presentation av intervjumaterialet		26
3.1 Presentation av intervjupersoner		27
3.2 Sport och fysisk träning	30	
3.3 Psykisk styrka		31
3.4 Att våga säga sin åsikt		32
3.5 Om aggressivitet och att undvika bråk	32	
3.6 Att hjälpa andra		32
3.7 Att ta ansvar		33
3.8 Att vara omanlig		34
3.9 Respekt		35
3.10 Förändring i levnadssätt(gentemot föräldrarna)		35
3.11 Förebilder		36
3.12 Framtid och yrkesval		38
4. Analys		39
4.1 Sport och fysisk träning	40	
4.2 Psykisk styrka		41
4.3 Att våga säga sin åsikt		42
4.4 Om aggressivitet och att undvika bråk	42	
4.5 Att hjälpa andra		43
4.6 Att ta ansvar		44
4.7 Att vara omanlig		44

4.8 Respekt	46
4.9 Förändring i levnadssätt(gentemot föräldrarna)	47
4.10 Förebilder	48
4.11 Framtid och yrkesval	49
5. Resultatsammanfattning	50
6. Slutdiskussion	51
7. Källförteckning	53
7.1 Monografier	53
7.2 Antologier	54
7.3 Tidskrifts- och tidningsartiklar	54
7.4 Övrigt	55
7.5 Andrahandsreferenser	55
7.5.1 Monografier	55
7.5.2 Antologier	55
7.5.3 Tidskrifter	56
Bilaga	
Intervjuguide	

FÖRORD

Jag vill tacka de personer som har gjort denna uppsats möjlig och på grund av intervjupersonernas anonymitet kan jag tyvärr inte nämna er personligen. Ett stort tack till de trevliga intervjupersoner som har delat med sig av sina tankar och åsikter och som jag med nöje har intervjuat och till den personal på de olika skolorna som hjälpt mig på ett mycket fint sätt. Ett stort tack till min handledare Maria Bangura Arvidsson som på ett engagerat sätt har bidragit till att mitt arbete har utvecklats och framskridit på ett bra sätt.

1. INLEDNING

1.1 Problemformulering

Under socionomutbildningens gång har det väckts ett intresse för könsroller hos mig. Genom feministiska skrifter som t.ex. Fittstim (1999) ökade min kunskap om hur det kvinnliga könet påverkas av samhällets förväntningar. Under min praktiktid som skolkurator diskuterade jag med elever om vad som betraktas som manliga och kvinnliga egenskaper och jag märkte att uppmärksamheten kring hur mansrollen är och vilka konsekvenser den medför är väldigt liten.

Mansforskningen har under de senaste årtiondena etablerats som forskningsfält och Thomas Johansson (1998:8) menar att avsikten med mansforskningen är att problematisera vad manlighet egentligen är. Genom att ställa frågan vad manlighet är kan det leda till reflektion över olika mansideal, förändrade relationer mellan könen, faderskapsideal, homosexualitet, mäns känslouttryck och förhållande till sin kropp osv. Forskare som Connell menar att manligheten är strikt bunden till den sociala kontexten och att den därför hela tiden utsätts för förändringar och att dagens män formas till något som inte är anpassat efter det samhälle som vi lever i idag. Flera av de starkaste manliga attributen, som vikten av kroppsarbete och rollen som familjeförsörjare, har försvagats och detta kan skapa en vilshet och en ensamhet hos män. Platsen är inte längre given för dagens män och många upplever det som en motstridighet att mannen skall vara både hård och mjuk. Därför är det intressant att undersöka hur unga killar ser på manlighet idag, hur de själva vill vara, hur de vill bli som vuxna och vilka förebilder de har.

Manlighet kan betraktas ur en mängd olika perspektiv som t.ex. ur ett psykologiskt, sociologiskt, socialpsykologiskt, historiskt eller kulturellt perspektiv. Jag har valt att granska mitt problemområde utifrån främst sociologiska och socialpsykologiska perspektiv. Anledningen är att jag anser att problemet är mer intressant utifrån en sådan vinkel eftersom jag tror att manligheten till stor del

konstrueras utifrån de mönster och förväntningar som finns i samhället. Samtidigt utgör vissa psykologiska teorier ett viktigt komplement.

Manlighet är inget entydigt begrepp. Begreppets innebörd ser olika ut beroende på vem som använder det, i vilket sammanhang och dessutom utsätts det för en ständig förändringsprocess. Att ge en heltäckande innebörd av begreppet är därför omöjligt. (Per Nilsson 1998:165) Manlighet har ett nära samband med begreppet könsroll, vilket innebär att män och kvinnor socialiseras in i handlingsmönster som är specifika för respektive kön. Utifrån detta kan en standardmodell av manlighet konstrueras i en specifik tid och i ett bestämt samhälle. Förutom denna idealtyp finns dock de manligheter som avviker från normen och som visar begreppets vida möjlighet till variation av innebörd. (Bo Nilsson 1999:14) Jag instämmer med ovan nämnda författare och mitt användande av begreppet kommer därför att utgå ifrån den innebörd som intervjupersonerna väljer att ge det och kommer således att vara öppen för det som de anser hör till begreppet manlighet.

1.2 Syfte och frågeställningar

1.2.1 Syfte

Mitt syfte är att belysa vad några unga killar betraktar som manligt, vilka manliga förebilder de har och hur de ser på sin egen framtid som män.

1.2.2 Frågeställningar

- Vilken syn har unga killar på manlighet?
- Hur bör en man vara?
- Hur vill de själva vara?
- Hur vill de själva bli som vuxna?
- Vilka manliga förebilder har de?

1.3 Metod och urval

1.3.1 Datakällor och källkritik

Jag har använt mig av såväl primär- som sekundärdata via intervjuer, tidigare forskning och teorier på området. Jag har sammanlagt gjort sju enskilda intervjuer under en två veckors period. De böcker och den artikel som jag har använt mig av har behandlat tidigare forskning som finns kring unga killar och deras syn på manlighet. Teorierna har kretsat kring olika former av maskulinitet och hur den uppstår. Trots idoga försök hittade jag väldigt lite forskning relaterat till hur unga killar ser på manlighet, det mesta handlade om vuxna män och deras maskulinitet. Jag upplever ändå att den litteratur som jag har använt mig av har gett mig en god teoretisk grund inom området. Vissa böcker, t.ex. Johanssons "Det första könet?" (2000) har jag använt mig av trots att den i vissa fall inte behandlar just den koppling som jag ville göra, men att en tolkning av innehållet gjorde det möjligt. Jag var länge skeptisk till att använda mig av Daniel Ekmans "En mans bok" (1995) eftersom den saknar referenser i texten, utan endast finns i slutet av boken. Till slut har jag dock ändå använt mig av den eftersom den innehåller vissa resonemang som kan betraktas som givande och tillförlitliga.

Jag har inte bara använt mig av svensk forskning utan även en del amerikansk. Jag är medveten om att det finns vissa skillnader mellan Sverige och USA som samhällen men samtidigt tror jag att likheterna kring hur manlighet betraktas är ganska stora, trots eventuella skillnader i synsätt gällande jämlikhet. Anledningen tror jag är att den amerikanska kulturen har ett stort inflytande i västvärlden, såäven Sverige, vilket jag tror gör att vi påverkas av det synsätt och de värderingar som finns i USA. Samtidigt är det så att en stor del av mansforskningen kommer från USA och därför är det svårt att undvika den på grund av dess betydelse på området.

1.3.2 Intervju som metod

Jag var intresserad av att undersöka hur några unga killar ser på manlighet och att få ta del av deras tankar och känslor kring detta. Därför upplevde jag att intervju som metod har klara fördelar gentemot en kvantitativ metod, som exempelvis enkätundersökning. För det första var jag intresserad av hur *några* killar tänker, jag var inte ute efter att få en mer övergripande bild av hur unga killar betraktar manlighet. För det andra är intervjuens fördel att den skapar en möjlighet för intervjupersonen att uttrycka sig som han vill och utveckla egna tankar och idéer. Samtidigt finns det en möjlighet för den som intervjuar att kunna tyda och tolka inte bara det som lämnar intervjupersonens läppar som ord utan även kroppsrörelser, minspel och den kontakt som finns mellan de två. Nackdelar med att använda sig av intervju som metod kan vara att ställa ledande frågor, att intervjupersonen styr inriktningen på intervjun och att det kan uppstå problem om intervjuaren och intervjupersonen inte lyckas få den kontakt som krävs för att ett samtal ska uppstå. Jag valde att enbart använda mig av enskilda intervjuer eftersom samtal i grupp för med sig att vissa åsikter hörs mer och det kan skapas en stämning kring vilka åsikter som anses vara acceptabla, vilket På Repstad (1999:83) också hävdar. Därför finns det en risk för att inte alla får komma till tals och att intervjuerna i alltför hög utsträckning inte ger en rättvis bild av vad de egentligen tycker.

1.3.3 Urval

Jag ville helst komma i kontakt med killar som går i årskurs nio. Anledningen är att jag tror att denna ålder är ganska lämplig utifrån mitt problemområde eftersom det ofta innebär en tid då de redan format en grund för sina värderingar och åsikter samtidigt som de fortfarande är under stark påverkan från omgivningen. De har även uppnått en sådan ålder att det finns goda förutsättningar för att de ska kunna delta i ett givande samtal.

Jag beslutade mig för att välja intervjupersoner från två olika skolor, som ligger i samma kommun, eftersom jag ville få en bredd på material och det kan ses som ett icke-slumpmässigt tillvägagångssätt. De två skolorna ligger i områden som har olika social- och ekonomisk status och olika mängd invånare av utländsk härkomst. Jag ville undersöka om det möjligtvis var så att intervjupersonerna från de olika skolorna såg annorlunda på manlighet.

Jag bestämde mig för att göra sju enskilda intervjuer eftersom jag bedömde att antalet både skulle vara lagom stort för att ge mig ett underlag och vara hanterbart att bearbeta. På en av skolorna gjorde jag min praktik som skolkurator och det blev naturligt för mig att förlägga fyra av intervjuerna där. Jag tog kontakt med rektor och klassföreståndare för de elever som var aktuella för en intervju och fick deras godkännande. Jag valde själv ut de som jag ansåg skulle vara lämpliga och samtliga kommer från en och samma klass. Jag har träffat denna klass vid två tillfällen tidigare och vid ena tillfället diskuterade vi manliga och kvinnliga egenskaper. Utifrån dessa tillfällen fick jag en liten uppfattning om varje kille men jag kom inte ihåg hur de resonerade kring vissa saker. Mitt motiv till att jag valde just dessa fyra killar var att jag vill ha intervjupersoner som kunde uttrycka sig och därför valde jag dessa. Jag är av den uppfattningen att killar i tonåren har olika lätt att uttrycka sig inför vuxna och p.g.a. den tidspress som finns under ett uppsatsarbete ville jag öka chanserna för att jag skulle kunna använda mig av de intervjuer som jag gjorde. Jag valde dem inte för att jag trodde eller visste att de hade vissa åsikter, vilket skulle ha påverkat materialet i stor omfattning.

Jag frågade eleverna personligen om de ville delta och beskrev lite kort vad intervjuerna skulle handla om. Jag frågade även hur gamla de var och eftersom endast en av killarna var under femton år bad jag honom att fråga sina föräldrar om tillstånd. Han berättade sedan vid intervjutillfället att de tyckte att det gick bra. Frågan är dock om han kom ihåg eller brydde sig om att fråga sina föräldrar, det hade förmodligen varit bättre att skicka hem en lapp med krav på måsmans underskrift eller att jag själv tog kontakt med föräldrarna. Till saken hör dock att jag har träffat föräldrarna vid ett tillfälle tidigare och eftersom intervjun inte innehåller något som kan betraktas som känsligt så kändes det inte som att det var någon nödvändighet att införskaffa tillstånd, och inte heller för de övriga som deltog i intervjuerna.

Den andra skolan som ingår var också den ett naturligt val eftersom dessa skolor har ett visst samröre med varandra och att jag dessutom hade träffat skolkuratoren på den skolan vid ett par tillfällen. Jag tog kontakt med henne för att få tips på lämpliga intervjupersoner som gick i nionde klass. Hon menade dock att hon inte hittade några som hon tyckte var lämpliga, däremot så fanns det några som gick första året på gymnasiet individuella program som hon hade kontakt med och som hon tyckte skulle passa. Jag förklarade för henne att jag ville ha killar som är lätta att prata med och deras åsikter eller beteende inte spelar någon roll. Hon valde tre killar, varav två av dem menar hon är mogna för sin ålder och den tredje var som vilken 16-åring som helst. Hon hävdade även att anledningen till att hon valde dessa var att hon trodde att de skulle få ut någonting av att prata med mig. Jag tog kontakt med och fick tillstånd av rektorn på skolan och de lärare som var inblandade.

1.3.4 Intervjumaterialets validitet och reliabilitet

Vid intervjuerna så upplevde jag att de killar som jag intervjuade gav mig ganska ärliga svar på mina frågor. Vad gäller de fyra killarna från samma skola så fanns det en risk för att de svarade utifrån ett sätt som de trodde att jag ville att de skulle svara. Min roll som tidigare praktiserande skolkurator kan kanske skapa föreställningar om att de vill vara ordentliga och svara på ett sådant sätt som överensstämmer med de åsikter som de tror att jag har. Jag tror dock inte att min tidigare roll på skolan har påverkat resultatet i någon högre utsträckning och min tidigare kontakt med killarna kan ses som ett sätt att etablera en kontakt.

Mitt sätt att vara som privatperson sänder också signaler som de kan tänkas ha uppmärksammat. Min ålder, mitt kön, klädstil m.m. ger en liten bild av vem jag är som person och det uppstår möjlighet för tolkningar. Jag känner att jag fick en bra kontakt med de allra flesta av dem och jag tror att de tyckte att det var roligt att prata med mig. Troligtvis uppfattade de mig som vuxen, men samtidigt är jag inte, eller uppträder på sådant sätt, att jag är mycket äldre än dom. Därför tror jag att de har kunnat berätta saker för mig som de nog hade haft svårt att berätta för någon som var mycket äldre än de själva.

Intervjuerna genomfördes utifrån en intervjuguide (se bilaga) men jag gav även möjlighet till att låta dem komma utanför frågornas ram för att på så sätt kanske få fram intressant information ur en annan synvinkel. Mina frågor kan betraktas som öppna, men frågor är alltid på något sätt ledande eftersom de framkallar tankar hos den som intervjuas gällande vilket svar intervjuaren vill ha. Jag har dock försökt att undvika starkt ledande frågor, ibland hände det dock att någon sådan fråga ställdes. Jag tror dock inte att det påverkade dem speciellt mycket eftersom de oftast var klara över vad de tyckte kring den aktuella frågeställningen. För att lättare komma igång med ett samtal använde jag mig av tre påståenden som de skulle ta ställning till. Att använda sig av påståenden kan innebära att intervjupersonerna upplever att en åsikt är mer rätt än en annan, vilket i och för sig även gäller vanliga frågor, och det kan vara så att någon eller några av intervjupersonerna har påverkats av detta. Jag har dock inte använt mig av svaren på påståendena i någon större utsträckning.

Intervjuerna genomfördes i flera olika rum på de två skolorna. Jag försökte, som Repstad (1999:72) redogör för, att hitta rum där vi kunde vara ostörda. Vid två tillfällen blev jag och intervjupersonen störda av telefonsignaler, elever som var högljudda i klassrum bredvid och lärare som kom in i rummet. Detta upplevde jag som påfrestande och jag tror även att de två killar som blev drabbade upplevde det som jobbigt. Men jag tror inte att det påverkade varken mig eller dom i sådan utsträckning att det fick någon större effekt på själva insamlingen av materialet. Efter varje intervju uppmanade jag intervjupersonen att inte berätta om innehållet i intervjun eller vad de själva hade sagt för någon som jag skulle intervju senare. Detta för att de inte skulle kunna förbereda sig på vad de skulle svara och påverkas av det som den tidigare intervjupersonen hade sagt.

Jag tror att mitt tillvägagångssätt vid valet av intervjupersoner har påverkat mitt resultat. Det finns en möjlighet att resultatet hade sett helt annorlunda ut om jag slumpvis hade valt ut intervjupersonerna. Risken som finns är att det har blivit ett snävt urval och att valet av intervjupersoner har inneburit att mina och skolkuratorns egna värderingar och förförståelse har haft en alltför stor inverkan. Samtidigt är det också så att mitt syfte inte är att genom dessa intervjuer kunna göra generaliseringar över hur unga killar överlag betraktar manlighet, utan att få en bild av hur några unga killar tänker. Ser man till det resultat som jag har fått fram så skiljer det endast ut sig lite från mängden, vilket kanske kan förklaras av mitt tillvägagångssätt vid urvalet. Samtidigt är det dock så att resultatet i stort

överensstämmer med den tidigare forskning som gjorts. Sammantaget så uppfattar jag det som att såväl validiteten som reliabiliteten hos intervjumaterialet är relativt god.

1.3.5 Bearbetning och analys

Analysen av intervjumaterialet har gått till på följande sätt: Först har jag försökt att hitta intressanta ord, tankar och åsikter som använts av intervjupersonerna, vilket Martyn Denscombe (1998:247) beskriver. Därefter har jag sammanställt dessa till teman som har varit representativa för materialet. Under det senare analysarbetet har jag försökt att hitta likheter och skillnader mellan intervjupersonerna synsätt. Därefter har jag studerat om det fanns någon enskild åsikt som i sig är så intressant att den bör lyftas fram. De noteringar som jag gjorde kopplades sedan samman med tidigare forskning och teorier på området för att försöka hitta förklaringar till intervjupersonernas resonemang.

1.4 Disposition

Efter det inledande kapitlet följer en presentation av den tidigare forskning som gjorts inom området och därefter en presentation av teorier som är relevanta för hur unga killar ser på manlighet och deras förebilder. Teoridelen inleds med en övergripande teori kring maskulinitet, därefter följer en beskrivning av mansideal som följs av en redogörelse för unga killars identifikation och förebilder. Efter det behandlar jag teorier kring betydelsen av mannens kropp, homosexualitet och homofobi och en manlighet i förändring. Därefter följer ett kapitel med presentation av intervjupersonerna och de teman som intervjumaterialet gav. Materialet från intervjuerna analyseras sedan i analyskapitlet och uppsatsen avslutas med en slutdiskussion.

2. TIDIGARE FORSKNING OCH TEORI

2.1 Tidigare forskning

Mansforskningen är ett expansivt område och intresset för att forska kring män och manlighet ur ett genusperspektiv ökar. Under 1980- och 90-talet började mansforskningen att etableras som forskningsfält. Mansforskningen är sprungen ur feminismen och har även påverkats mycket av homosexualitetsforskningen. Inom forskningen finns flera olika grenar vars syfte med forskningen skiljer sig åt. En gren har en stark koppling till feminismen och bedriver en stark kritik mot det patriarkala samhället och de maktstrukturer som det innebär. En annan falang vill bevara den traditionella manligheten och ses som en reaktion mot det jämställda arbete som pågår. En tredje variant är de som försöker att lyfta fram den del av manligheten som anses vara bortträngd och som inte vill fokusera på de svagheter som finns hos män. (Johansson 2000:11-14)

En av förgrundsgestalterna inom mansforskningen, menar Johansson (2000:17), är Joseph Pleck som genom boken "The Myth of Masculinity", från början av 80-talet, markerar en övergång från forskning om män till mansforskning. Pleck kritiserade Male Sex Role Identity paradigmet vars mål var att identifiera alla hot som kunde finnas mot den traditionella mansrollen, som exempelvis homosexualitet, femininitet och hypermaskulinitet. Johansson (2000:20) hävdar att Nancy Chodorow är en annan viktig person som med "The Reproduction of Mothering" (1978) kritiserade kärnfamiljen och de roller som den medför. Framför allt att flickor och pojkar socialiseras in i två olika identiteter med olika känslomässiga fält. Denna teori ingår i den psykologiska konstruktivismen vars betydelse nu mattats och ersatts av social konstruktivism. Skillnaden är att det psykologiska perspektivet byts ut mot att istället studera hur det sociala och kulturella formar mannen som könsvarse och hur manligheten konstrueras. En storhet inom detta område är Robert W Connell

som bl.a. analyserar makt- och beroendeförhållanden mellan män i samhället. (ibid. s. 20-21) (Se Connell under teori s.20)

2.1.1 Könssocialisation

Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991:28) beskriver hur flickor och pojkar formas som kön utifrån ett utvecklingspsykologiskt perspektiv. Barnets identitet skapas gradvis i interaktion med människor i omgivningen och barnets beteende och känslouttryck tolkas av dessa utifrån om barnet är en pojke eller flicka. Efterhand övergår biologiskt kön till socialt kön och författarna hänvisar till Money och Ehrardt (1972) och Stoller (1968) som hävdar att barnet i de flesta fall upplever sig själv utifrån den könsdefinition som omgivningen har gett barnet, även om barnet faktiskt har ett annat biologiskt kön. Upplevelsen av att vara pojke eller flicka sätter djupa spår i barnet redan vid två- tre års ålder och att det då snarare är att föräldrar att barnets biologiska kön får anpassas utifrån det sociala, t.ex. genom kirurgiska ingrepp. Författarna menar att detta vållar bekymmer eftersom människor i vårt samhälle värderas olika utifrån kön och inte bara att individer sammankopplas med olika egenskaper utifrån dess kön. Dessutom är kön fortfarande en betydelsefull faktor vid fördelning av makt och status i samhället.

Samhällets värderingar om manligt och kvinnligt påverkar föräldrars uppfostran av barnet, oavsett deras uppfattning om könsroller, eftersom de själva har socialiserats som män och kvinnor i samhället. Bjerrum Nielsen & Rudberg hänvisar till Statham (1986:26) som genomfört undersökningar som visar att föräldrar inte längre har olika mål för uppfostringen av flickor och pojkar, men att behandlingen ändå kan bli olik eftersom föräldrar kan uppleva flickor och pojkar som olika från födseln. Författarna nämner också Lambert m.fl. (1971) som undersökt vad som föräldrar uppfattade som typiskt för pojkar och flickor. Pojkarna tillskrevs egenskaper som vådsamma i lek, fysiskt aktiva, försvarsberedda, konkurrerande, mekaniskt intresserad och att de har en tendens till att trotsa föräldrars tillsägelser och straff. Detta innebär dock inte att de ville att pojkar skulle vara på detta sätt utan de ville att pojkarna och flickorna skulle uppfostras utifrån likartade mål med positiva egenskaper från de båda könen. Men just att barnen uppfattas olika utifrån kön kan innebära att ett beteende hos en pojke eller flicka bemöts olika. (ibid. s.35)

2.1.1.1 Puberteten

Den moderna ungdomsforskningen har haft en negativ inställning till pubertetsteori och Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991:235) menar att den psykologiska puberteten inte är något naturfenomen som uttrycks på samma sätt oavsett tid och samhälle och att det även inom ett samhälle och under en viss tidsperiod ger uttryck för stora variationer. Författarna nämner Hessellund (1977) som anser att det dramatiska i puberteten snarare är ett uttryck för de vuxnas uppfattning om ungdomar än ungdomarnas egna upplevelser av sin egna situation. Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991:236) hävdar att puberteten är kulturellt relativ på två olika sätt. För det första lever den unge i ett samhälle med specifika krav, t.ex. föräldrars förväntningar, utbildningssystemets möjligheter och könsroller. För det andra utsätts den unge för en press inifrån, genom de upplevelser och erfarenheter som individen har varit med om och som format den psykologiska identiteten. Den psykiska struktur som skapas hos barnet är ett resultat av en socialisationsmodell i en specifik familj i ett bestämt samhälle.

Den psykologiska puberteten handlar om att när ungdomen blir köns mogen så sätts den psykologiska identiteten i rubning samtidigt som han eller hon blir medveten om samhällets krav på hur män och kvinnor ska vara. (ibid. s.236) Under puberteten minskar banden till föräldrarna samtidigt som överjaget försvagas, som exemplifieras genom att det som barnet för en tid sedan upplevde som rätt

och fel nu ses som barnsligt och ett sätt att lyda föräldrarna, vilket kan leda till provokationer. Föräldrarnas betydelse för ungdomen reduceras och det kan tävlas om vem som har de mest pinsamma och hopplösa föräldrarna. Detta kan ses som ett sätt att bekämpa den barnslighet som ungdomen har inom sig. (ibid. s.247)

För pojkar sker ofta en förstärkning av aktiviteter och beteenden som redan funnits innan puberteten. Det uppkommer ett ökat intresse för uteliv, gängliv och ett sökande efter spänning. De kan ägna sig åt kriminalitet i mindre skala, dricka alkohol, vandalisera och utöva våld. Vådet ses som ett sätt att markera skiljelinjen mellan de pojkar som betraktas som tuffa eller präktiga. Att slåss handlar inte ofta om att få en ledarposition inom gruppen utan det handlar delvis om att bli vuxen och att slåss kan ses som ett fysiskt tecken på könsmognad och manlighet. (ibid. s.256-257) Benägenheten kring att ta ökade risker och att söka spänning kan tänkas höra samman med intresset för sin kropps styrka och Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991:256) hänvisar till Krygers (1988) undersökning i ett jämställdhetspedagogiskt projekt bland ungdomar med arbetarbakgrund, där pojkarna som sista argument vid argumentation med flickorna hävdar att pojkar i alla fall är starkare och kvinnor inte kan utföra så tungt kroppsarbete som män kan.

Författarna menar att de flesta undersökningar kring pojkar i puberteten har gjorts med pojkar från arbetarklassen, där kulturen ofta är mer kollektiv och hierarkisk. Därför menar de att bilden av pojken som macho snarare kan ses som en tendens till karikatyr och att det inte bara är klass utan även ålder som bestämmer huruvida pojkars kultur är macho. Pojkar blir efterhand män och då minskar de pojkaktiga dragen och den defensiva manligheten. Pojkar blir män genom att möta andra män, både att identifiera sig med dem och att konkurrera med dem. (ibid. s.258-259)

Under puberteten drömmer heterosexuella pojkar om att ta hand om och beskydda en kvinna och i denna ålder brukar flickor och pojkar uppträda på ett sätt som är specifikt för könen. I det heterosexuella mötet är det pojken som oftast har makten, t.ex. att bestämma vad flickan ska ha på sig vid ett högtidligt tillfälle och de anpassar inte sina aktiviteter efter en flickvän i någon högre utsträckning. Författarna menar att det handlar om att killar har en tillit till att mannen som kön är överlägsen kvinnan och att det är ett sätt att dölja sin egen osäkerhet. (ibid. s.271)

Vad gäller tankar kring yrkesval och utbildning så har pojkar oftare mer exakta önskemål och deras drömmar kring yrke styrs utifrån redan existerande beteckningar, som t.ex. advokat, hantverkare eller direktör. Det viktigaste för dem är att jobbet är intressant, bra lön och att det finns möjligheter till att göra karriär. Pojkarna är mer realistiska, medan flickorna oftare uttrycker det som de drömmer om att göra. Vad gäller familj så är det sällan som pojkar ger uttryck för att nämna familj när de diskuterar kring framtida utbildning och yrke. Pojkarna har ganska diffusa föreställningar om familjeliv, de menar att de förmodligen ska ha familj någon gång men att det kommer efter att de har skaffat sig en utbildning och etablerat sig på arbetsmarknaden. De upplever inte att familjen skulle kunna kollidera med deras ambitioner inom sitt arbete och att det ofta finns en tanke om att det är en plikt att försörja familjen. (ibid. s.293-295)

2.1.2 Manlighet, kvinnlighet och fritid

Per Nilsson (1998:165-166) har genomfört en undersökning där 1520 stycken 16-åriga flickor och pojkar fick beskriva sina föreställningar om hur fritidsverksamhet är kopplat till manlighet och kvinnlighet. Ungdomarna i undersökningen är geografiskt spridda och kommer från Bengtsfors/Årjäng, Luleå, Stockholm city och Stockholm syd. Författaren menar att ungdomarna hade svårt att närmare precisera vad de associerar med manlighet respektive kvinnlighet och att de uttryckte en ambivalent inställning. Det som av Nilsson uppfattas som problematiskt är att pojkar och flickor på många sätt känner sig lika varandra men att de samtidigt också på ett mer fysiskt plan upplever att de är olika, vilket han menar kan tolkas på två olika sätt. En tänkbar förklaring är att det eventuellt kan betyda att begreppen manlighet och kvinnlighet håller på att förlora sitt värde för ungdomar i dagens samhälle. Det kan även vara så att det pågår en trend som innebär att förväntningarna kring hur män och kvinnor är och bör vara inte skiljer sig åt, utan att de mer och mer ska likna varandra. En annan förklaring, menar författaren, kan vara att det jämställdhetsarbete som gjorts i landet kan ha burit frukt. En annan förklaring till den osäkerhet som ungdomarna har uppvisat kan tänkas bero på att de inte alltid kan känna igen sig vad gäller den förväntan som finns kring likhet och jämställdhet mellan könen. Nilsson hävdar även att manlighet och kvinnlighet kan uttryckas olika beroende på sammanhang och att det därför blir svårt att presentera en enhetlig bild av begreppen. På grund av detta tror han att ungdomarna valde att ge sin bild utifrån olika erfarenheter, vilket skapar olikheter i synsätt. (ibid. s.165-166)

Nilsson hävdar att ungdomarna beskrev begreppen utifrån fyra olika delar av identiteten. Det kunde kretsa kring kroppens storlek och utseende och klädsel. Som manligt betraktade en stor del av intervjuaterialet muskler på överkropp, armar och mage. Det framkom även att män ska vara stora, långa, mörkhåriga och eventuellt ha skägg. Vad gäller de sociala förväntningarna på män så förväntas de ha ett hastigare, yvigare, tuffare och mer kraftfullt kroppsspråk. Män ska även vara mer säkra på sig själva, våga ta för sig mer, vara mer framåt och vara i större behov av att visa att de är duktiga, t.ex. att vara störst och bäst. Ungdomarna tycker att en man som är manlig ska vara lite lagom macho och en man förväntas också vara lite mer hårdhänt och klumpig, såväl vad gäller känslor och språk som rörelser och beröring. (ibid. s.167)

Ungdomarna uttalar att det finns skillnader mellan könen även på ett personlighetsmässigt plan. Kvinnor ska vara mer omtänksamma, känslsamma och förstående medan män mer beskrivs utifrån

egenskaper som självsäkerhet, kämpatag, handlingskraft och intelligens. En man förväntas även vara glad, trevlig, generös, ha humor men samtidigt vara lite sträng. Det förväntas att en man ska vara intresserad av idrott, att han är mer rastlös och att det ska hända mer saker omkring honom. En man som är manlig ska vara mer barnlig, slarvig, bråkig och stökig än en kvinnlig kvinna. De menar även att det är manligt att ha barn och att vara en bra pappa, som ska vara snäll och omtänksam, och att visa känslor som att gråta när man är ledsen. (ibid. s.167-168)

Nilsson menar att det finns en klar koppling mellan hur intervjupersonerna förklarar begreppen manlighet och kvinnlighet och det som allmänt brukar betraktas utifrån dessa begrepp. Många av ungdomarna betraktade aktiviteter som att hålla på med bilar, prata om motorfordon, meka med motorer, styrketräna, spela ishockey, lyssna på hårdrock och att slåss som manliga. Aktiviteter som att styrketräna, spela fotboll och syssla med datorer är det betydligt fler pojkar än flickor som har betraktat som manliga aktiviteter, vilket kanske kan tolkas som att det är ett sätt för pojkarna att stärka sin könsidentitet enligt författaren. Nilsson menar att det svårt att hitta en samstämmig bild av huruvida olika aktiviteter betraktas som manliga eller kvinnliga av ungdomarna. Anledningen är att föreställningar kring manlighet och kvinnlighet bestäms utifrån faktorer som ålder, socialt och geografiskt ursprung, ekonomisk ställning och utbildningsnivå. Därför kommer tankarna kring begreppen att variera. Det som kan betraktas som gemensamt för flickorna och pojkarna är att deras syn på manlighet och kvinnlighet framför allt tycks handla om att det är viktigare för en manlig man och en kvinnlig kvinna att undvika att göra sådant som anses höra till det andra könet än att sysselsätta sig med sådant som betraktas som bestämda aktiviteter för ett visst kön. (ibid. s.168-169)

Nilsson anser att det finns ett mycket klart samband mellan de sysselsättningar som ungdomarna har och de föreställningar som existerar om dessa och att vissa aktiviteter blir manliga eller kvinnliga p.g.a. att de i en stor utsträckning utövas av det ena könet. Detta skapar föreställningar om vad som betraktas som manligt och kvinnligt och upprättar normaliteter som ger ungdomarna signaler om vad de skall ägna sig åt för att uppnå idealbilden av vad som betraktas som manligt respektive kvinnligt. På detta sätt skapas diskurser som både återskapar och vidmakthåller rådande föreställningar om kön och fritidssysselsättningar. (ibid. s.174)

2.1.3 Manlighet och fotboll

Fundberg (1999:20-22) har studerat ett fotbollslag med fjortonåriga pojkar och vuxna ledare för att få en bild av hur de ser på manlig identitet. Fotboll har sedan lång tid tillbaka fungerat som en arena där maskulinitet skapas och egenskaper som styrka, uthållighet och laganda lärs ut. Under studien noterades det att pojkarna och ledarna istället för att berätta vem dom är hellre pratade om vem de inte är. De skämtade om och tog avstånd ifrån kvinnor, homosexuella och invandrare. Fundberg tror att anledningen till att de säger att de inte vill vara "kärringar" är att det förmodligen är ett sätt för dem att beskriva sig själva som män och hur de vill uppfattas som män. Författaren tror att skämten om homosexuella är en möjlighet att hantera den manliga kroppskontakt som spelare och ledare upplever då de är iväg på längre resor. På planen är det okej för spelarna att kramas och att ta på varandra, men så fort de kommer utanför spelet är detta tabubelagt. Han tror även att viljan till "bögskämt" kan bero på att de fjortonåriga killarna befinner sig i en ålder då de funderar mycket på sin egen och andras sexualitet. (ibid.)

Tänkarna och skämten om kvinnor, invandraren och bögen tror han står som en kontrast till det som betraktas som normalt och att det hela framstår som en process i normalitet där heterosexuella män och pojkar skapar en förståelse för vilka de själva är. (ibid.)

2.2 Teori

2.2.1 Hegemonisk maskulinitet

Robert W Connell (1995:100-103) är en av de mest inflytelserika inom mansforskningen och han har forskat kring relationer mellan maskuliniteter. Han hävdar att man kan se multipla maskuliniteter genom att beakta samspelet mellan kön, ras och klass. Begreppet hegemoni kommer från Gramscis analys av klassrelationer som visar hur en grupp kan upprätthålla en inflytelserik position i samhället. Hegemonisk maskulinitet innebär att det vid en viss tidpunkt finns en maskulinitet som är mer ledande än övriga och den genuspraktik som finns legitimerar mäns dominerade ställning över kvinnor. De som uppfyller de ideal som den hegemoniska maskuliniteten omfattar, t.ex. att vara filmstjärna, behöver dock inte alltid vara de som har mest makt. Connell (1995:101) menar dock att det måste finnas ett samband mellan kulturella ideal och institutionell makt för att hegemoni ska uppstå t.ex. så

har de högre positionerna inom näringslivet, militären och staten en relativt samstämmig bild av maskulinitet. Hegemonin är föränderlig till sin karaktär och när villkoren för patriarkatet förändras så förlorar en viss typ av maskulinitet sin ledande ställning.

Connell (1995:102) klargör att det inom hegemonin finns olika typer av relationer mellan olika grupper av män som bygger på dominans och underordnade. I västerländska samhällen handlar detta först och främst om att heterosexuella män intar tar den dominerade ställningen och att de homosexuella blir de underordnade. Heterosexualitet ses som normen för mannen och att vara homosexuell och böig leder till stigmatisering och en ökad risk för politisk och kulturell uteslutning. Homosexuella män befinner sig längst ned i genushierarkin. En annan grupp som är underordnade är de heterosexuella män och pojkar som t.ex. blir kallade mes, tönt, fegis, sillmjölke, nolla, mammas gosse m.m. Det är deras feminina drag som leder till att de inte platsar bland de legitima.

Det är ytterst få av alla män som lever upp till de ideal som den hegemoniska maskuliniteten innebär. Trots detta drar majoriteten av alla män fördel av hegemonin, eftersom den innebär att män har högre ställning än kvinnor i samhället. Connell (1995:103) menar att de maskuliniteter som fungerar så att de tar del av den patriarkaliska vinsten är delaktiga i det hegemoniska projektet.

Vissa grupper av män blir inom den hegemoniska maskuliniteten marginaliserade och det hör samman med auktoriseringen av den grupp som har den ledande ställningen. Som exempel kan en svart idrottsstjärna i USA bli förebild för den hegemoniska maskuliniteten, men det kommer inte leda till att svarta män i allmänhet kommer att få någon form av social auktoritet. (ibid.)

2.2.2 Mansideal

Elisabeth Badinter (1994:149) beskriver det mansideal som sedan flera hundra år tillbaka har varit betydande och tar hjälp av Deborah S David & Robert Brannon (1976) för att redogöra för detta. De har formulerat manligheten utifrån fyra imperativ. *No sissy stuff* innebär att mannen ska tränga bort sina feminina sida. *The big wheel* betyder att en man är en betydelsefull person som är bättre än andra och framgång, makt och beundran är bevis på en sådan man. Det tredje, *the sturdy oak*, klargör betydelsen av att vara oberoende och att bara lita på sig själv. En man får aldrig visa känslor

eftersom det är ett tecken på manlig svaghet. *Give 'em hell* innebär att mannen ska visa sig starkare än andra även om det måste ske genom våld. Mannen ska vara orädd och aggressiv och kunna ta alla slags risker, även om förnuftet säger något annat.

Den amerikanska bilden av manlighet innebär att mannen ska visa att han duger men inte genom att vara en del av samhället utan han ska sväva ensam och oberörd över det och krossa allt som kommer i hans väg. (Susan Faludi 2000:16) Många kulturer har tagit detta maskulina ideal till sig, men framför allt är det Amerika, med sitt stora inflytande, som har förkroppsligat detta ideal genom stjärnor som John Wayne, Sylvester Stallone och Arnold Schwarzenegger. (Badinter 1994:152) Dessa fyra imperativ är för de allra flesta män ouppnåeliga mål och de kan inte leva upp till ideal som framgång, makt, potens och styrka. Denna idealbild bygger upp en känsla av otillräcklighet hos män och vissa tror att de kan finna hjälp genom att bygga upp en hyperviril image. Detta leder dock inte till något bättre utan skapar snarare en besatthet kring sin manlighet som de aldrig blir av med. Istället kan det bli en grogrund för självdestruktivitet och aggressivitet mot de som försöker att närma sig personen. (ibid.)

2.2.3 Identifikation och förebilder

Johansson (2000:64-67) menar att massmedias bild av manlighet där actionhjältar som Arnold Schwarzenegger, med enorma muskler och stort självförtroende och som framställs som riktiga hjältar, ligger mycket långt ifrån hur dagens manlighet faktiskt är. Denna imaginära manlighet som skapas beror på det långa avståndet mellan realitet och symbolik. Actionhjältarna är en del av en manlig identitet som har gått förlorad och trots att få förmodligen kan identifiera sig med dessa otidsenliga supermän finns det fortfarande många tittare och en stor attraktionskraft.

Göran Bolin (1995:256) anser att många pojkar trots att de växer upp med figurer som Rambo och He-man som förebilder inte försöker att efterlikna dessa. Anledningen är att var och varannan ungdom dåskulle bete sig som exempelvis Jean-Claude Van Damme, vilket inte är fallet. Han tror att dessa figurer, med sina överdrivna ideal, har förlorat sin förankring i verkligheten och tillhör en tid som passerat. Författaren hänvisar till Ulf Dalquist (1993) som menar att actionhjältar fyller ett behov

för unga killar, nämligen att bli tagna på allvar genom att de får bekräftelse på sin kompetens genom att studera hjältarna. I filmerna är ofta huvudpersonen en människa utan erkännande från sin omgivning men i slutet en person som hyllas som en hjälte. På detta sätt kan killar uppleva att de har en möjlighet att erhålla kompetens och att stiga i rang, vilket skolväsendet misslyckas med. (ibid.)

I det moderna samhället, där massmedia innehar ett stort inflytande, fungerar tävlingsidrotten som ett sätt att reproducera maskulina värden och ideal enligt Peter Dahlén (1995:201). Idrotten är en arena där unga killar kan skaffa sig förebilder och se upp till andra män på nära håll. Idealen ger en bild av en "naturligt" vältränad idrottsman med en fast karaktär och en stark och smidig kropp. Idrottsmannen, såväl som rockstjärnan, uppfyller de krav på värderingar och ideal som gör att ungdomen kan skapa fantasier om att synas, bekräftas och att nå framgång i det offentliga. Idrottsstjärnan karaktäriseras av att han är som en "vanlig" kille; hälsosam, måmedveten och hygglig kille som aldrig låter sig påverkas av motgångar. Rockstjärnan står för andra attityder som står i kontrast till det "vanliga" och ordentliga och som ger möjlighet för ungdomen att testa identiteter. (ibid.)

Pojkens relation till sin pappa anser Johansson (1995:45) vara mycket viktig för hans identitetsutveckling. Han hävdar att pojkars identitetsutveckling består i att testas inför den kulturella manligheten, t.ex. att utföra prestationer inom olika områden och att utsätta sig för faror. Om inte relationen till såväl pappan som mamman resulterar i en stabil känslomässig grund, kan den manlighet som skapas bli en slags mask som den unge tvingas att bära.

Johansson (1995:45) hänvisar till Margot Bengtsson (1991) som menar att identifikationen till föräldern av samma kön har spelat ut sin roll för ungdomar som är födda på 70- och 80-talen. De försöker istället att framhäva likheten mellan könen istället för skillnaderna. Thomas Ziehe (1986:39-43) menar att gränsen mellan de unga och vuxna allt mer har suddats ut och de unga får allt svårare att identifiera sig med de vuxna. Tidigare byggde identifikationen på att de vuxna hade en större kunskap om det som ansågs viktigt i samhället. Idag har tillgängligheten till vuxenområdena ökat för ungdomar samtidigt som deras kompetens blir allt starkare och vuxna kan inte längre hävda att de har högre kunskap om hur problem skall lösas p.g.a. att de har levt längre och på gamla erfarenheter. Detta gör att föräldrar inte längre har samma kontroll över barnen. Ungdomen har en större kontakt- och

informationsyta än vad vuxna har, eftersom de har ett vidare rörelsemönster och de vuxna tenderar att gåmiste om viktiga sociala erfarenheter.

2.2.4 Man och kropp

Att mannens kropp ska vara stor, muskulös och vältränad kan av många ses som ett tecken på manlighet. Johansson (2000:134) menar att kroppen i värsta fall kan betraktas som tecken på inre och yttre förfall och att de människor som väljer att inte träna och hålla sig i form riskerar att få hårda omdömen från andra människor. Den träning som pågår inom gym kan ses som en fostran av män och en manlighet som kan beskrivas utifrån måinriktning, asketism och disciplin. Idealen är en stor, stark, hård och fettsnål kropp som mer handlar om att få en kropp av pansar än en sensuell och mjuk kropp. Dessa ideal, som bodybuildare ofta har, menar författaren är en del av den hegemoniska maskuliniteten och ett uttryck för de manliga ideal som finns idag. (ibid. s. 75-77)

Mike Featherstone (1994:105) menar att den välbevarade kroppen som ideal har förstärkts i dagens samhälle och att konsumtionskulturen, genom motions-, bantings- och kroppsvårdsprodukter, får ett allt större utrymme. Individerna uppmanas att hejda kroppens förfall och påverkas av reklam, tv och film där den underhållna kroppen framställs som ett sätt att nå njutning och att bli en framgångsrik människa.

2.2.5 Män och homosexualitet

Som jag beskrev ovan menar Connell att homosexuella män utgör en grupp som har en underordnad maktställning i relation till andra män. Badinter (1994:132-133) hävdar att den manliga identitet definieras i hög grad utifrån ”i motsats till något” eftersom mannen är norm i samhället. Att vara en riktig man innebär att inte vara kvinnlig, att inte vara homosexuell och att inte vara undergiven och beroende. Homofobi kan ses som en integrerad del i den heterosexuella manligheten och att den kan spela en betydelsefull psykologisk roll genom att visa upp vem som inte är homosexuell. Författaren hänvisar till Emmanuel Reynaud (1981) och menar att orsaken till homofobi kan bero på att en homosexuell kan betraktas som passiv och att passiviteten kan tolkas som en symbol för förfall.

Badinter menar att homofobi är betydligt vanligare hos män och pojkar än hos kvinnor och att denna rädsla kan innebära att personen undviker, blir aggressiv eller öppet visar sin avsky mot homosexuella. Homofobin grundar sig på en rädsla, först och främst för en jämlikhet mellan könen och en vilja för att bevara de traditionella könsrollerna. Homosexuella män kan skapa en stor rädsla hos andra män och få dem att bli medvetna om sina egna feminina drag, vilket de kan se som ett tecken på svaghet. Anledningen till att män är mer homofoba än kvinnor beror på att kvinnor inte är rädda för sin egen kvinnlighet. Homofobi kan vara ett sätt att stärka sin egen osäkra heterosexualitet genom att flytta konflikten utanför sig själv. Det kan dessutom vara ett sätt för att öka sin popularitet i vissa kretsar genom att smäda homosexuella. (ibid.)

Arne Nilsson (1998:174) hänvisar till Lynne Segal (1990) som hävdar att homofobi och försvar av den traditionella manligheten är samma sak eftersom de båda försvarar den dominerande formen av maskulinitet. De försöker även att bevara mäns maktställning över kvinnor och över de män som inte bär den traditionella maskuliniteten.

Beverly Skeggs (1999:9) hävdar att begreppet respektabilitet påverkar vårt sätt att tala, vem vi talar med, hur vi vet vem vi är och hur vi bedömer andra. De som bryr sig om respektabilitet är oftast de som inte anses vara respektabla av andra. Respektabilitet uppfattas som egenskaper som andra har och som vissa beundrar och önskar sig uppnå. Tankarna kring vem som är respektabel blir ett redskap för att gruppera människor och de som innehar positionen att bedöma och klassificera andra uppfattar det inte som något negativt eftersom deras beteende är normaliserat. Respektabilitet kan ses som en slags klassmarkör och de som blir drabbade av ett utanförskap och som under årens lopp ansetts vara mindre respektabla är kvinnor, homosexuella och människor från arbetarklass m.m. (ibid.)

2.2.6 Manlighet i förändring?

Vad som betraktas som manlighet är en föränderlig process som påverkas av vad som händer i samhället. (Connell 1995:100) Hur ser då dagens manlighet ut och vilka ideal är inte längre livskraftiga? Lars Jalmert (1983:53) menar att män ofta beskriver hur de bör vara i vissa

sammanhang, men att de i verkligheten betar sig på ett annat sätt. Detta kallar han för ”i-principmannen” och att det verkar som att detta agerande främst framkommer vid frågor kring jämställdhet. Ekman (1995:170) hävdar att dagens ideal är dubbelbottnat, att män ska vara både hårda och mjuka men att den hårdmjuke mannen ännu inte har genomförts till fullo och ett exempel på detta är att det fortfarande inte är en självklarhet att män deltar aktivt i föräldraskapet. I dagens samhälle upplever många män och kvinnor en förvirring som skulle kunna betyda en osäkerhet inför att byta ut ett beprövat system mot ett nytt. Många män känner sig ensamma och vilsna (ibid.) Faludi (2000:59) hävdar att de gamla egenskaperna som styrka, ansvarstagande och trygghet fortfarande finns i människors medvetande men att män får allt svårare att leva upp till dem. Hon beskriver hur den ekonomiska nedgången i Los Angeles drabbar kroppsarbetande män på varv och flygplansfabriker. Hon intervjuar friställda män, som upplever att deras duglighet och manlighet har gått förlorad eftersom de inte längre kan försörja hustrun, betala amorteringar på huslån och barnens collegeutbildning. Männerna känner sig inte som män och de är rädda för att frun inte skall älska dem längre och kasta ut dem eftersom de inte längre har något jobb. I friställningarnas spår kunde kvinnojourerna uppmärksamma ökat våld mot kvinnor i hemmet, vilket Faludi menar är ett tecken på att männen inte mår bra. Yrkeskunnandet skapade en vetskap om att den kunskap mannen hade inte gick att få över en natt. Ur den kunskapen växte en auktoritet fram som grundade sig på att han gjorde något produktivt. Ändå var det inte själva hantverket i sig som var betydelsefullt utan snarare att äga ett kunnande som kunde användas i ett samhällsnyttigt perspektiv och ett arbete som hade ett erkänt värde. Utan detta rämnade grunden för manligheten. (ibid. s.96)

3. PRESENTATION AV INTERVJUMATERIALET

Detta kapitel inleds med en presentation av intervjupersonerna och en kort sammanfattning av deras tankar och åsikter ifrån intervjuerna. Därefter följer en redogörelse för intervjumaterialet och det har delats in i följande teman: Sport och fysisk träning, Psykisk styrka, Att våga säga sin åsikt, Om aggressivitet och att undvika bråk, Att hjälpa andra, Att ta ansvar, Respekt, Att vara omanlig, Förändring i levnadssätt (gentemot föräldrarna), Förebilder och Framtid och Yrkesval. Namnen på intervjupersonerna är fingerade.

3.1 Presentation av intervjupersoner

Luis är 16 år gammal och kommer ursprungligen från ett land i Sydamerika. Han bor i en kommun i södra Skåne och går just nu på IV-programmet (Individuella Programmet) på gymnasiet. Under intervjun pratade Luis mycket om vikten av att visa respekt för varandra och han menar att man ska respektera människor som har respekt för en själv. Han menar att han respekterar människor för det de är som personer, att de är snälla och tänker på en och inte går runt och slår på honom. Luis tycker att det är viktigt med fysisk och hälsosam träning. Han brukar träna ju-juitsu tre eller fyra gånger i veckan och sedan styrketränar han när han har tid. Han gör det för att hålla sig i form.

Luis menar att manlighet är att kunna stå upp för sig själv och kunna säga ifrån vid allvarliga situationer och när man inte vill vara med när kompisarna ska göra några dumma upptåg. Det är viktigt att inte vara egoistisk utan man ska tänka på andra människor. Luis vill som vuxen man vara omtänksam och hälsa på sina föräldrar, syskon, kompisar och erbjuda sin hjälp ifall de behöver den. Luis ser upp till sin storebror, som arbetar inom armén, för hans vilja att bli någonting och han uppmanar Luis att skaffa en utbildning, ett bra jobb och att undvika ”en massa skit”. Luis ser även upp till Jean-Claude Van Damme eftersom de tränar samma sport och han påverkas genom att han får lust att kämpa hårdare och vinna så många matcher som möjligt. När han blir äldre vill han arbeta inom Försvarsmakten.

Peter är 15 år gammal och går i nionde klass. Han bor i ett samhälle i södra Skåne och hans pappa är av utländsk härkomst. Peter anser att man som kille eller man inte ska vara en mes, vilket han menar är en blyg person som inte vågar titta människor i ögonen eller säga någonting. Han tycker även att en bra egenskap som kille eller som man är att vara bra på sport. Genom att vara duktig på detta så tror han att man blir respekterad och han tror att han hade varit mer nedtryckt av det coola gänget om han inte hade varit bra på fotboll. De som är bra på sport och är muskulösa har även ett starkare psyke och det är viktigt att man som kille ”tål det mesta”. Han tycker att en man som inte är manlig är osocial, en person som inte går att prata med, eller så är han bög eller transvestit. Han ser upp mycket till sin pappa eftersom han var duktig i fotboll och sin storebror som han tycker har lyckats

med sitt liv eftersom han var ordentlig när han var yngre och skaffade sig en utbildning och ett bra jobb. Idrottsstjärnor, framför allt fotbollsspelare, är viktiga förebilder och de får honom att vilja utvecklas som fotbollsspelare. När han blir äldre vill han gärna arbeta med idrott av något slag, som tränare eller med ungdomar.

Pedram kommer ursprungligen från ett land i Mellanöstern och har varit i Sverige ett och halvt år. Han är 16 år gammal, bor i en stad i södra Skåne och går på IV-programmet på gymnasiet. Han tycker att det är viktigt att hjälpa människor som har problem på något sätt och inte bara se hur människor har det i Sverige utan i hela världen. Som kille eller man ska man vara ärlig och inte ljuga för varandra, utan man ska våga säga vad man tycker men man ska också försöka att förstå andra människor och vad de menar. Det är även viktigt att inte tycka att man själv står över någon annan, utan alla människor är bäst på någonting. Det är viktigt att respektera varandra och att bli respekterad för sin åsikt. Pedram anser att det är en manlig egenskap att planera sitt liv och tänka på sin framtid och en kille blir en man när han slutar att drömma och börjar att formulera mål med sitt liv vid 16-17 års ålder. Om man är heterosexuell eller homosexuell är inget kriterie för om man är man eller inte hävdar han. Han ser upp till sin pappa eftersom han kan så mycket och vill leva som honom, han lyssnar mycket på musikartisten Enrique Iglesias eftersom hans låtar beskriver kärlek på ett bra sätt. Senare i livet vill han bli civilingenjör, något som han har drömt om att bli sedan ett par år tillbaka.

Niklas är 16 år gammal och bor i en kommun i södra Skåne. Han går på IV-programmet på gymnasiet. Niklas vill vara en lugn person och han funderar inte så mycket på hur andra killar i hans ålder beter sig. Han menar att man själv inte kan bestämma hur man ska vara som människa utan det är omgivningen som avgör hur man är. En viktig egenskap hos killar och män är att de går att lita på och att det skall finnas en tillit mellan människor men han menar att det inte finns så många som uppfyller det kravet. Niklas har svårt att förstå hur en man som är omanlig är. När han blir äldre vill han bo själv och bara ta ansvar för sig själv, och han vet inte om han tänker skaffa barn. Han ser upp till sina arbetskamrater som lär honom hur han ska arbeta och bete sig på en restaurang och han tycker även att gemenskapen med sin pappa gör att han ser upp till honom lite. Han tror dock inte att han påverkas så mycket av honom eftersom han bara träffar honom ungefär en gång per kvartal. Han vill först och främst få ett arbete och helst skulle han vilja arbeta inom restaurangbranschen.

Patrik är 14 år gammal, går i nionde klass och bor i en kommun i södra Skåne. Han tycker att man som kille ska vara sig själv och inte som alla andra vill att man ska vara. Det är även viktigt att bry sig om hur andra människor har det och försöka att lösa deras problem. Patrik skulle vilja vara mer opåverkad av vad andra säger till honom och alltid kunna stå för att han har en annan åsikt. Som ung kille tycker han att man inte ska vara macho och tro att man är cool och bråka med andra. Som man är det viktigt att vara självsäker och kunna utföra saker själv. Han tycker inte att det är viktigt att vara stor och muskulös eftersom dessa egenskaper inte behövs i vårt samhälle. Han tror att ungdomar idag är mer självsäkra och vågar göra saker på egen hand i större utsträckning än när hans föräldrar var unga och han tror och hoppas att hans liv som vuxen kommer att vara friare i jämförelse med hans föräldrar. Idag menar han att han inte har några förebilder och att han såg upp till sin pappa mer när han var mindre eftersom han tyckte att han var rolig och gjorde massa roliga saker som att köra motorcykel och fiska. När han blir vuxen vill han vara ute i naturen och arbeta som marinbiolog.

Kalle är 15 år gammal, går i nionde klass och är bosatt i ett samhälle i södra Skåne. Han vill vara mogen och ta mer ansvar för sig själv. Som vuxen man anser han att man får ta ansvar för sitt liv och inte be föräldrarna om hjälp utan kunna ta hand om sig själv för att kunna vara en man. Som man är det viktigt att ta hand om sin flickvän på ett bra sätt. Det är även betydelsefullt att vara modig och mogen som vuxen man. Omanlig är en man som är barnslig, mesig, okapabel att ta hand om sig själv eller rädd för något som en man inte bör vara rädd för. Kalle tror att ungdomar idag är mer mogna än när hans föräldrar var i hans ålder eftersom det finns mycket mer att sysselsätta sig med idag, som exempelvis datorer. Han säger att han som vuxen hellre vill leva som sin mamma än som sin pappa eftersom hans pappa arbetar alldeles för mycket. Han ser upp till musikartister eftersom de är kända, rika och omtyckta av så många och han skulle gärna vara som dom. Även hans pappa är betydelsefull och han menar att han ser upp till honom eftersom han gör saker och ting ordentligt, är mogen och orädd. Som vuxen vet han inte riktigt vad han vill göra, han känner dock att han just nu är för lat och han tror att det kommer att bli jobbigt när han blir myndig eftersom han får ta hand om allting själv då

Daniel är 15 år gammal, bor i ett samhälle i södra Skåne och går i nionde klass. Han tycker att det finns ett ideal som säger att killar bör vara coola, snygga och populära men han vill helst vara en kille som är snäll och trevlig eftersom man då kanske får mer kompisar. Som kille ska man inte sysselsätta sig med att bråka och misshandla människor och man ska inte vara en mes som börjar att gråta lätt.

Som man är det viktigt att vara fysiskt och psykiskt stark, att våga stå för sin åsikt och att hjälpa andra människor. En man som är omanlig tror han är en mes, bög eller att han betar sig som en kvinna. En negativ aspekt med män är att de har kortare stubin än kvinnor och att de därför oftare misshandlar andra. När han var liten var hans favoriter filmstjärnor som Arnold Schwarzenegger och Jean-Claude Van Damme. Nu ser han mest upp till idrottsstjärnor som Zlatan Ibrahimovich och Tiger Woods och sin styvpappa. Idrottsstjärnor tror han kan göra att man tränare hårdare för att bli bättre inom sin sport. Som vuxen vill han helst göra en bra karriär där han kan tjäna mycket pengar och helst jobba som sjökaptan på ett lyxfartyg.

3.2 Sport och fysisk träning

Under intervjuerna har det kommit fram att flera av intervjupersonerna har tyckt att sport, fysisk träning och fysisk styrka är sådana egenskaper som kan knytas till begreppet manlighet. Exempel på detta är Luis och Peter som båda idrottar själva. Luis brukar träna ju-juitsu tre eller fyra gånger i veckan och sedan styrketräna när han har tid. *”Jag tänker mest på att hålla sig i form, då känner man sig bättre i stället för slö och att man ligger hemma och sover”* (Luis)

Peter menar att man blir ganska respekterad om man är bra på sport. Han spelar fotboll och det tycker han att han är bra på och han hävdar att han hade varit mer nedtryckt om han inte hade varit bra på det eftersom han inte är med i det coola gänget. Han tycker inte att det är nödvändigt att sysselsätta sig med sport men att det är ett plus, eftersom det är mer manligt om man håller på med sport. Peter tror att det är många som tycker att det är viktigt att vara muskulös men han tycker inte att det behövs egentligen. Men han hävdar att man blir mer omtyckt och respekterad om man som kille eller man är sportig och muskulös.

Kalle och Daniel anser att män ska vara stora och starka, modiga och vuxna eftersom någon måste vara lite manlig och det är männen som ska vara det. Daniel menar att *”man ska va stor och så lite Arnold Schwarzenegger typ.”* (Daniel) Han anser även att män har rätt att vara tuffa och starka och att kvinnor inte är skapade för att vara extremt starka utan att de istället ska vara lite mer svaga.

Patrik tycker att manlighet brukar bedömas i för hög grad utifrån fysiska egenskaper, när det istället handlar om psykiska egenskaper. Han säger:

”det finns ju män som är småmen ändå är väldigt stora om man säger så sen finns det såna stora som är helt korkade.” /.../. många tror att det är manligt att va stor och stark och jättevältränad och cool och bråka och sånt men det kan vem som helst, det kan en gammal gubbe ocksåva, det är inget som är manligt så tycker jag, utan det räknas som manligt för att det är väl i naturen att män ska va stora och starka och sånt men det behövs inte i vårt samhälle.” (Patrik)

Han hävdar också att han själv skulle vilja vara lite kraftigare eftersom han tycker att han är för smal. Pedram tränar Kung Fu och han berättar att anledningen till att han gör det är för att han tycker att kroppsrorelserna är fina och inte för att lära sig att slåss.

3.3 Psykisk styrka

Inte bara den fysiska styrkan har lyfts fram vid intervjuerna utan även en önskan om att killar och män ska vara psykiskt starka. Peter menar att mental styrka är den högsta egenskapen hos en man. Han tycker att det okej att även en man gråter, om det händer något hemskt, men det ska helst ske hemma där ingen ser och trots att man är mentalt stark så ska man vara känslig och ödmjuk. Han säger: *”Att man liksom tå det mesta liksom på nå konstigt sätt, även om dom går på en så bryr man sig inte.”* (Peter)

Patrik anser att han inte påverkas lätt av vad andra tycker, men att han skulle vilja vara helt opåverkad och bara ignorera vad andra tycker. Daniel anser att man bör vara psykiskt stark och att en man ska tåla mycket. Han tror även att tjejer har starkare känslor än killar eftersom det oftast är tjejen som blir ledsen när ett förhållande tar slut och att killen inte verkar bry sig så mycket. Övriga intervjupersoner tror att killar och tjejer har lika starka känslor och flera säger att skillnaden är att killar inte vågar att visa dem lika ofta. Alla intervjupersoner tycker att det är okej att killar gråter och flera tycker att det är bra eftersom man då visar vad man känner och tycker. Patrik tror dock att inte alla tycker att det är positivt utan att många snarare ser det som ett nederlag.

3.4 Att våga säga sin åsikt

Att våga säga vad man tycker är en egenskap som flera av intervjupersonerna tycker är viktigt såväl för en ung kille som för en vuxen man. Luis menar att manlighet för honom är att kunna stå för vem man är och kunna säga ifrån när man vill göra det, som t.ex. när man inte vill vara med när kompisarna skall hitta på något som han betraktar som "dumt". Pedram anser också att det är av stor vikt att försöka visa vad man tycker, att vara ärlig och inte ljuga för andra människor. Kalle tycker att man ska visa vad man känner och säga sin åsikt, men att det ska ske inom rimliga gränser, som t.ex. är det inte acceptabelt att slå någon för att visa vad man tycker. Patrik ger mer en bild av att det är viktigt att som man vara självsäker, eftersom om man inte tror på sig själv blir det svårt att lyckas med sitt liv, t.ex. med sitt arbete.

3.5 Om aggressivitet och att undvika bråk

Vid samtal kring om det finns egenskaper som kan betraktas som manliga och om det finns negativa sådana och hur en man inte ska vara så har flera intervjupersoner talat om förekomsten av aggressivitet och att undvika bråk. Luis tycker att män har en tendens att bli aggressiva och att det kan gå ut över andra människor och att kvinnor är bättre på att behärska sig och tygla sin aggressivitet. Daniel benämner istället en aggressiv inställning som att män har kort stubin och att de blir arga för ingenting. Han säger: *"Det brukar ju inte vara typ kvinnor som misshandlar männen, utan det brukar vara män som misshandlar kvinnor för att dom kanske har kort stubin eller nå sånt."* (Daniel) Daniel och Kalle anser även att man som kille eller man ska vara snäll och trevlig och att man ska undvika bråk och misshandel.

3.6 Att hjälpa andra

När vi under intervjuerna har talat kring egenskaper som de själva vill inneha eller sådana som de vill att män i allmänhet skall ha har de uttryckt betydelsen av att hjälpa andra människor. Luis tycker att man inte bara ska tänka på sig själv, att man skall tänka på andra också. Det enda han vill är att en man inte ska vara så egoistisk. Han vill som vuxen man vara en omtänksam person genom att hälsa på

sina föräldrar, syskon, kompisar och hjälpa dem i fall de är i behov av hjälp. Peter och Pedram anser också att det är viktigt att hjälpa andra människor som har problem på något sätt. Pedram hävdar att han skulle hjälpa en annan människa även om han riskerade att dö. Han tycker inte att det är betydelsefullt på vilket sätt man hjälper andra. Det kan t.ex. vara genom styrka, att ge råd eller pengar. Det viktiga är istället att man vet att man kan hjälpa varandra eftersom vi är människor och inte djur. Patrik ser sig själv som en person som bryr sig om andra och om det är någon som har problem så tycker han att det är viktigt att hjälpa, genom att t.ex. lyssna på vad den andre har att säga och att inte berätta det vidare. Han anser att en man bör vara omtänksam. Han säger ” *Bry dig om vad andra tycker, inte om dig, men om dom har problem så kan du ju liksom kolla. Du behöver inte va liksom ooh jag är cool, jag skiter väl i dig!*” (Patrik)

3.7 Att ta ansvar

När jag har ställt frågor kring om det finns egenskaper som kan räknas vara speciellt manliga och hur de vill vara som vuxna män så har flera av killarna pratat om att ta ansvar och uttryckt en önskan om att som vuxen vara mer ansvarsfull. Kalle menar att han som vuxen man hoppas vara mer mogen och ta ansvar för sitt eget liv eftersom han då är myndig och inte längre kan gå till mamma och be om hjälp. Han menar att han ska ha ansvar för hela sitt liv, vilket kan innebära att skaffa arbete och egen bostad. Kan man inte ta ansvar för detta är man ingen riktig man anser han. Som vuxen man ska man vara en gentleman, vilket han förklarar genom att *”Man ska försöka att mer försörja henne än vad hon ska försörja sig själv. Alltså man ska ta hand om henne bättre, en hjälte.”* (Kalle) Han tycker att det verkar vara så att det är männen som ska vara störst och starkast, inte att kvinnorna på något sätt är sämre, men att männen ska ta mer hand om kvinnorna genom att t.ex. bjuda på bio. Luis och Niklas vill som vuxna män också vara mer ansvarsfulla och Niklas menar att graden av ansvar skiftar beroende på om man har familj eller inte eftersom det är mannens uppgift att ta hand om familjen. Om man är ensamstående behöver man bara tänka på sig själv. Pedram hävdar att det är en manlig egenskap att planera sin framtid och att oroa sig för det som kan tänkas hända. Han tycker att kvinnor drömmer lite mer än män eftersom de vill bli skådespelerskor och fotomodeller, vilket han inte uppfattar som något mindre värt, men att de drömmer mer och inte tänker så mycket kring verkligheten runt omkring dem och på sin framtid.

3.8 Att vara omanlig

Frågan hur en man är som inte är manlig ger en viss spridning bland svaren från intervjupersonerna men det finns ändå vissa likheter. Daniel, Kalle och Peter menar att en man som är omanlig är en mes. Peter menar att en mes är en person som är feg, blyg och inte vågar säga vad han tycker om någonting och tittar ner när någon pratar med honom. Kalle hävdar att när en man inte är manlig, då är han mes, barnslig eller om han inte kan ta hand om sig själv. Det kan även vara om en man inte vågar att göra någonting som en kvinna är för rädd för att göra. Han säger också *”är det nånting som en man ska kunna klara av och man inte vågar eller rädd för det, då är man inte riktigt manlig”*. (Kalle) Luis menar att det är en man som inte vågar att säga ifrån, ifall någon t.ex. bråkar med hans flickvän och att han då inte vågar att säga till personen i fråga.

Att vara omanlig associerar Daniel och Peter till att vara bög. Daniel säger *”om man inte är manlig, ja då är man väl en mes eller nånting sånt. Man kanske är bög, jag vet inte. Man kanske beter sig som kvinnor”*. (Daniel)

Peter menar att han inte direkt tycker om bögar, men att om det är två människor som tycker om varandra så får dom göra vad dom vill, så länge de inte är i hans närhet. Han tycker inte heller om transvestiter och han uppfattar dem som väldigt omanliga. Pedram är av en annan uppfattning vad gäller bögar. Han menar att det inte spelar någon roll om man tycker om tjejer eller inte, en bög är ändå en man. Han säger även att en kille är omanlig om han t.ex. drömmer om att bli rik men att han inte gör någonting för att förverkliga sitt mål och att han fortfarande är ett barn eftersom han drömmer. När man stoppar drömmarna och vaknar har killen blivit en man tycker han.

Patrik menar att manlig är motsatsen till kvinnlig och att det är svårt att säga om en kille är manlig eller inte, utan att om man är man så är man manlig. Han tycker att manlighet inte handlar om att vara stor och stark, eller att vara en riktig karl och att man inte kan säga att någon är omanlig för att han är liten och klen. Han menar att det istället handlar om att vara självsäker.

Niklas hade svårt att förstå min fråga och han svarade *” Jag har inte riktigt... alltså manligt, vad menar du med manlig man?”* (Niklas)

3.9 Respekt

Orden respekt och respekterad framträder vid flera tillfällen. Luis hävdar att man skall ha mer respekt för varandra. Han berättar att han själv under tiden på högstadiet gick ut med kompisarna på kvällarna och ”gick på” vem som helst. Sånt sysslar han inte med nu längre. Han tycker att det är bra att respektera människor som har respekt för honom. Han säger att han respekterar folk för det dom är, det är viktigt att de är snälla och att de visar att de tänker på honom och att de inte går runt och slår honom. Pedram anser att det är viktigt att respektera varandra och att visa varandra kärlek. Det är viktigt att bli respekterad för sina åsikter och en kille som respekterar andra är en man säger han. Kalle säger att han har respekt för sin pappa eftersom han är duktig på att utföra saker ordentligt.

Peter hävdar att en kille eller man blir mer omtyckt och respekterad om han idrottar och är muskulös.

3.10 Förändring i levnadssätt (gentemot föräldrarna)

I samband med frågeställningar kring hur de tror att en ung skulle vara när intervjupersonernas föräldrar var i deras ålder och om de tror att de på något sätt kommer att leva annorlunda än vad deras föräldrar gör, så svarade flera av killarna att dagens ungdom är annorlunda och att de kommer att leva annorlunda. Peter tror att han har blivit influerad av föräldrarna och deras levnadssätt och att han förmodligen kommer att skaffa villa och familj som dom har gjort. Han säger också att föräldrarna inte har den allra bästa utbildningen och menar att han kanske satsar på att få ett bättre jobb och lite högre standard än vad de har. Niklas hävdar att han kommer att leva annorlunda eftersom han hoppas att han inte kommer att ha så många barn eftersom hans mamma har tre och hans pappa har två, vilket han tycker är för mycket. Pedram tror att hans föräldrar levde mer diktatoriskt när de var i hans ålder och han själv får bestämma vad han vill göra men att han ska fråga sig själv vad följderna kan bli.

Kalle säger att det var annorlunda att växa upp när hans föräldrar var unga. Han menar att det inte fanns så mycket som det gör idag, t.ex. datorer. Han tror att de hade tråkigare då eftersom de arbetade efter skolan och att de inte hade lika mycket att sysselsätta sig med, vilket gjorde att de oftare hade tråkigt. Han tror också att ungdomar inte mognade lika snabbt som de gör idag p.g.a. den tekniska utveckling som har skett. Han hoppas att han inte kommer att leva som sin pappa eftersom han tycker att han jobbar alldeles för mycket och att hans liv som vuxen ungefär kommer att se ut som sin mammas. Kalle berättar att hon jobbar dagtid som vanligt folk och tar det ganska lugnt i veckorna och sen på helgerna så går hon ut och festar. Patrik tror att ungdomar idag är mycket mer självsäkra, att dom litar på sig själva och vågar att göra saker på egen hand och han säger att ungdomar idag ”*kanske åker iväg på semester t.ex. till Grekland på egen hand, men så skulle dom inte göra för trettio år sen eller nå sånt, det tror jag inte. Dom var mycket mer bundna till familjen*”. (Patrik) Han tror att han som vuxen kommer att känna sig friare, att han inte kommer att vara i behov av att i så stor utsträckning följa strikta tidsscheman.

3.11 Förebilder

Bland människor som intervjupersonerna ser upp till och kanske beundrar finns flera olika typer av människor, på olika avstånd i deras liv, representerade. Peter och Luis ser upp till respektive storebror och Peter vet inte riktigt varför han ser upp till sin 33 år gamla bror. Han säger att de pratar som två kompisar, istället för som två bröder, och att de ibland pratar om sådant som ungdomar brukar prata om. Peter skulle vilja vara som sin bror eftersom han tycker att han gjorde allt rätt när han var yngre. Han var ordentlig och skaffade sig en bra utbildning och ett riktigt bra arbete och att han nu kan göra roligare saker eftersom han har lyckats bra. Luis ser upp till sin bror, som är 32 år gammal, först och främst för hans vilja att kämpa för något som han vill göra och nu arbetar han inom armén. Luis berättar att brodern uppmuntrar honom till att arbeta hårt i skolan, skaffa en utbildning, ett bra jobb och att ”undvika skit”.

Niklas ser upp till sina arbetskamrater eftersom han vill lära sig så mycket som möjligt inom arbetet och dom får honom att skärpa sig och när han kommer till arbetet blir han trevligare.

Alla utom Luis säger att de ser upp till sin pappa, biologisk eller styvpappa. Niklas menar att det är gemenskapen med sin pappa som gör att han ser upp till honom, men han tror inte att han påverkas så mycket av honom eftersom de bara träffas ungefär en gång i kvartalet. Han säger även att han inte tror att han skulle träffa honom oftare även om han bodde närmare honom. Peter beundrar sin pappa eftersom han var duktig på fotboll, kanske inte världens bästa, men att han ändå var duktig. Pedram tycker att hans pappa är bäst på nästan på allt och att han vill leva som han har gjort. Hans pappa har påverkat honom genom att de tänker på nästan samma sätt och han säger att hans pappa är den person som han pratar mest med av alla.

Patrik hävdar att han inte ser upp till någon speciell person eftersom han vill bli som han själv vill och att det inte är någon som ska styra hur han ska bli när han blir vuxen. Han säger att han nog aldrig har haft några förebilder och att det inte har varit viktigt för honom. Han berättar dock att han nog såg upp ganska mycket till sin pappa när han var liten eftersom han tyckte att han var en häftig farsa, var rolig, fiskade mycket och att han tyckte att det var roligt då Han säger att han kanske ser upp till

honom lite fortfarande men att han inte tänker att han vill vara som honom. Han berättar att hans pappa tycker om motorcyklar och att det förmodligen har påverkat honom till att köra motocross och att fiska. Han tror att hans pappa har fått honom till att göra mer saker på egen hand, att våga mycket och att han inte är rädd för något speciellt.

Kalle ser upp till sin pappa och han säger: ”*Min farsa, han är så jävla..., när han gör nå så är det så jävla ordentligt, jag ser upp till det. Han är inte så halvdan och han är riktigt så 'ska det göras så ska det göras.'*” (Kalle) Han säger att han inte vet om han kommer att bli som honom men att han hoppas lite. Han tycker att han påverkas av honom genom att han efterhand blir mer ansvarig, att hans pappa själv tar ett stort ansvar och att pappan säger till honom att vara mer ansvarsfull. Han tycker att hans pappa är mogen, modig, stor och stark. Daniel säger att han kanske ser upp till sin styvpappa p.g.a. att han alltid är snäll och trevlig och att han vill påverka Daniel så att han inte börjar att slåss och dricka.

Pedram och Kalle beundrar musiktister och Pedram lyssnar mycket på Enrique Iglesias eftersom han sjunger om kärlek. När han lyssnar på honom så tänker han att det är han som sjunger och ser sin tjej framför sig. Om han skulle vilja bli en sångare så skulle han försöka att låta som honom och sjunga om kärleken. Kalle berättar att han gärna skulle vilja vara som vissa musiktister, som t.ex. Michael Jackson. Anledningen är att dom är kända, rika och älskade av de flesta. Han säger att han påverkas av dem genom att han känner att han mer och mer vill bli som dem.

Flera av killarna hävdar att idrottsstjärnor är betydelsefulla för dem. Peter ser först och främst upp till fotbollsspelare och han tror att de ökar hans vilja att bli bättre och bättre. Han berättar att det nästan går för långt vissa tillfällen och att hans pappa säger till honom att han ibland tar fotbollen för allvarligt då han kommer hem förbannad när han inte har lyckats på träningen. Även för Daniel är fotbollsspelare, t.ex. Zlatan Ibrahimovich, betydelsefulla och han beundrar även golfspelaren Tiger Woods. Han tror att de får honom att vilja vara som dom och att det kan göra att han tränar mer för att bli bättre på sin sport. Luis ser upp till Jean-Claude Van Damme eftersom de håller på med samma sport. ”*Alltså den enda påverkan som han har på mig, enligt mitt perspektiv, är att jag får bara lust att kämpa på hårdare inom sporten och försöka vinna så många matcher som det går.*” (Luis) Han hävdar att han inte ser upp till honom för hans fysiska träning eller styrka utan snarare

för hans snabbhet. Även Daniel nämner Jean–Claude Van Damme och även Arnold Schwarzenegger som var hans favoriter när han var liten. Patrik säger att han inte har några förebilder från tv och film eftersom det alltid är idioter som Arnold Schwarzenegger och stora muskelknuttar som är med där. Såna vill han inte se upp till eftersom han tycker att Arnold är korkad och att han låter som en idiot när han pratar.

3.12 Framtid och yrkesval

Luis berättar att han senare kommer att söka till Försvarmaktens utbildning. Därefter kommer han kanske att gå någon utbildning inom FN, kanske som befäl eller någon annan högre position. Han vill helst ha en familj och barn eftersom han tycker om småbarn.

Peter kommer att välja det specialutformade programmet som idrottsledare på gymnasiet och han säger att han kanske kommer att jobba med ungdomar eller som någon tränare av något slag eftersom han är intresserad av det. Han tror att han kommer att ha familj och berättar att han tycker om barn, att både hans bror och syster har barn och att han alltid leker med dom och att dom tycker om honom.

Pedram säger att han alltid har trott att han ska bli ingenjör när han blir vuxen och han ska bli civilingenjör. Han säger att han älskar sin familj och att han ”älskar sin kärlek” och att han ska leva med dom. Han ska ha barn men vet inte om han ska ha ett eller två

Niklas berättar att han hoppas att han kommer att få något jobb och då helst inom restaurangbranschen som t.ex. servitör. Så som han känner nu, så vill han först och främst bo själv och bara ta ansvar för sig själv. Sen får han se vad han tycker i framtiden. Han kanske kommer att ha en flickvän, men han vill inte bo med henne. Barn tycker han hade varit skoj, men han tycker att det är svårt att veta nu.

Patrik tror att han kommer att vara mycket ute i naturen i sitt arbete, och han funderar på att bli marinbiolog. Han tror att han kommer att få jobb när han är 18 år och vara singel ett tag för att kunna sätta sig in i jobbet. Sen tror han att han kanske kommer att försöka att få en tjej igen, eftersom det

är mycket roligare om man är två Han säger att barn bör komma och att han vill kunna säga att han har barn och att han är stolt över dem.

Kalle berättar att hans pappa är en arbetsnarkoman som alltid arbetar. Han vet inte om han kommer bli som sin pappa men att han inte vill jobba ihjäl sig. Han hoppas att han kommer att skaffa familj och att det skulle vara lite trist ”att vara helt själv hela livet”.

Daniel hoppas att han blir sjökaptan på ett lyxfartyg i Karibien eller någon annanstans. Tidigare ville han bli pilot men han har ändrat sig eftersom han tror att han kommer att bli för lång för att antas till en sådan utbildning. Han vill ha en framgångsrik karriär, tjäna mycket pengar och ”leva loppan”. Han säger att han kanske jobbar långt hemifrån och att han därför kommer att vara ensamstående. Efter några år tror han dock att han förmodligen kommer att bilda familj och skaffa barn eftersom de är så roliga och gulliga.

4. Analys

I det kommande kapitlet analyseras intervjumaterialet utifrån de teorier som jag har behandlat tidigare. Analysen utgår ifrån de teman ur intervjumaterialet som presenterats tidigare dvs.: Sport och fysisk träning, Psykisk styrka, Att våga säga sin åsikt, Om aggressivitet och att undvika bråk, Att hjälpa andra, Att ta ansvar, Att vara omanlig, Respekt, Förändring i levnadssätt (gentemot föräldrarna), Förebilder och Framtid och yrkesval.

4.1 Sport och fysisk träning

Flera av intervjupersonerna talar om vikten av sport, fysisk träning och kroppsideal som innebär att vara stor och muskulös som betydelsefulla kriterier för manlighet. I Nilssons (1998) undersökning visar ungdomarna också att manlighet kan kopplas till idrott, att vara stor och att ha muskler. Detta kan även förklaras av Johansson (2000) som visserligen talar om att det inom gymkulturen är viktigt att ha en stor och muskulös kropp men att det samtidigt är en del av den hegemoniska maskuliniteten, som Connell (1995) menar är en typ av manlighet som innehar en maktfull position i

samhället. Därför kan idealen om en stor, muskulös och vältränad kropp ses ha en betydelsefull roll för vilken syn unga killar har på mannens kropp.

Lambert m.fl. (1971) menar att föräldrar i deras undersökning i högre utsträckning tillskrev pojkar en egenskap som att vara fysiskt aktiva. Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991) menar att det finns en viss risk för att vissa beteenden bemöts olika utifrån om det är en pojke eller flicka som det handlar om. Därför är en möjlig tolkning att de killar ur intervjumaterialet som hävdar att fysiskt träning är viktigt för en man kan ha formats till att ha den åsikten ända sedan de var yngre.

Peter tror att hans skicklighet i fotboll gör att han blir mindre nedtryckt eftersom han inte är med i det coola gänget. Det kan tolkas som att vara duktig i fotboll kan vara betydelsefullt för att få ett erkännande inom vissa grupper av killar och det finns vissa egenskaper, som exempelvis att vara cool, som innebär en viss makt. Detta stämmer överens med Connell (1995) och hans resonemang kring en typ av maskulinitet som har en ledande ställning. I Peters fall kan man se det som att de som är med i det coola gänget och de som är duktiga på fotboll har en överordnad roll och de som inte har dessa egenskaper riskerar att få en underordnad roll bland de grupperingar av killar som de kommer i kontakt med, t.ex. på en högstadieskola.

Anledningen till att Luis tränar är att han vill känna sig i form och Featherstone (1994) menar att den välbevarade kroppen är ett uttalat mål inom konsumtionskulturen och som visar vägen till att lyckas som människa. Peters uttalande om att en man blir mer respekterad om han är muskulös och duktig på sport kan kopplas till Nilsson (1998) som menar att ungdomarna i hans undersökning hävdar att det är manligt att syssla med idrott.

Patrik är den ende av killarna som hävdar att en man inte behöver vara manlig bara för att han är vältränad, stor och muskulös. Han tycker att det är egenskaper som inte längre behövs i dagens samhälle. Johansson (2000) och Bolin (1995) menar att den bild som actionhjärtar ger inte är anpassad till den verklighet som är idag. Det som Patrik uttrycker kan även kopplas samman med Faludi (2000). Hon menar att de kroppsarbetande män som hon mötte och som nu var arbetslösa kände sig odugliga och omanliga. Tidigare var kroppsarbete ett tecken på manlighet men att samhället inte behöver dessa män i samma utsträckning som tidigare eftersom industrierna inte längre har

samma lönsamhet. Det kan ses som att Patrik har insett det som Faludi pekar på De stora och starka män som förr var så betydelsefulla genom sitt yrke har inte längre någon självklar plats i samhället.

Patrik menar ändå att han själv skulle vilja vara lite kraftigare, vilket kanske pekar på att idealet att vara stor och stark, som ungdomarna i Nilssons (1998) undersökning hävdar är kopplat till manlighet, sitter djupare än vad man tror.

4.2 Psykisk styrka

Flera av intervjupersonerna talar om att de tycker att det är viktigt att en man är psykiskt stark och att man ska tåla mycket och i vissa situationer vara helt oberörd över vad någon säger eller vad som händer. Detta kan kopplas till David & Brannon (1976) som via de fyra imperativen t.ex. beskriver att en man ska vara starkare än andra och skära bort sina feminina sidor. Även Faludi (2000) talar om att idealet för den amerikanska mannen är att visa sig duglig genom att oberörd sväva över samhället. Samtidigt visar flertalet av intervjupersonerna att de tror att killar och tjejer har lika starka känslor, förutom Daniel som tror att tjejer har ett starkare känsloliv. Samtliga tycker att det är okej att män gråter, vilket även ungdomarna i Nilssons (1998) studie menar. Flera tycker att det bra för att man då visar vad man känner och samtidigt lättar på trycket. Peter menar dock att det helst ska ske hemma, eftersom insynen då är liten och ingen behöver få veta. Sammantaget visar detta på en bild som till viss del inte stämmer överens med de fyra imperativ som David & Brannon (1976) redogör för. Intervjupersonerna uttrycker att mannen ska visa känslor, vilket inte stämmer överens med den manliga idealbilden eftersom mannen då betraktas som sårbar och feminin.

4.3 Att våga säga sin åsikt

Luis, Pedram och Kalle berättar att de tycker att det är viktigt att som man eller kille våga säga sin åsikt. Patrik menar att det är viktigt att en man är självsäker för att kunna lyckas i livet. För att kunna våga uttrycka sin åsikt och säga ifrån i vissa situationer krävs en viss dos av självsäkerhet och därför kan man tolka det som att även de övriga tycker att självsäkerhet är en viktig del i manligheten.

Nilsson (1998) menar att ungdomarna i hans studie beskriver män utifrån egenskaper som självsäkerhet och att våga ta för sig, vilket kan jämföras med intervjupersonernas åsikter. Patrik menar att det är betydelsefullt att lyckas i arbetet och i livet överhuvudtaget vilket kan förklaras av David & Brannon (1976) och deras uttryck the big weel som innebär att det som man är viktigt att vara framgångsrik.

4.4 Om aggressivitet och att undvika bråk

Luis, Kalle och Daniel berättar att de tycker att en negativ sida hos män är förekomsten av aggressivitet, bråk och våld. Det finns fler olika teorier och undersökningar som kan kopplas till detta. David & Brannon (1976) beskriver uttrycket give´ em hell, som innebär att män ska vara orädda, aggressiva och ta till våld som medel för att uppnå något, även om deras förnuft säger emot. Ungdomarna i Nilssons (1998) undersökning anser att en manlig man ska vara mer bråkig och stökig än en kvinnlig kvinna. Under puberteten sker en intensifiering av aktiviteter som att söka spänning och att utöva våld. Våldet blir ett sätt att markera avstånd mellan de tuffa och präktiga pojkarna och ses som ett tecken på manlighet och ett sätt att bli vuxen. (Bjerrum Nielsen & Rudberg 1991) Eftersom bråk och aggressivitet är tätt sammanlänkade överensstämmer Daniels och Luis tankar med Nilssons (1998) studie. Deras åsikter kan även kopplas samman med Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991) eftersom de menar att aggressivitet och en oförmåga att kontrollera den, i hög utsträckning är en manlig egenskap, men att den samtidigt är en negativ sådan. Däremot så menar de och Kalle att man ska undvika bråk och de definierar inte heller tuffa och präktiga killar utifrån vilka som slåss eller inte. En tolkning är att de enligt föregående nämnda författare har mognat och blivit mindre pojkaktiga och att de därför inte längre har behov av att bruka våld för att känna sig manliga.

Luis, Daniels och Kalles tankar stämmer dock inte överens med uttrycket give´ em hell eftersom de hävdar att våld är fel och Kalle menar att en man ska agera utifrån rimliga gränser och inte visa vad man tycker genom att slånågon.

4.5 Att hjälpa andra

Luis, Peter, Pedram och Patrik anser att det som kille och man är viktigt att hjälpa andra och att inte bara tänka på sig själv. Nilsson (1998) menar att ungdomarna i hans undersökning inte beskrev män som omtänksamma människor utan att det främst är kvinnor som representerar denna egenskap och omtänksamhet och att bry sig om andra är inte heller några egenskaper som David & Brannon behandlar via de fyra imperativen. Det tredje imperativet, the sturdy oak, innebär dock att mannen ska vara starkare än andra och det kan tolkas som att det innebär att vara en man som klarar av problem och att spela en betydelsefull roll i andra människors liv genom att hjälpa dem. Inom fotbollen fostras unga killar till egenskaper som exempelvis att känna en laganda och att ställa upp för andra enligt Fundberg (1999) och eftersom Peter är aktiv fotbollsspelare kan det kanske vara så att hans känsla för att hjälpa andra har förstärkts utifrån denna faktor. Pedram menar att han skulle hjälpa någon även om det fanns en risk för att han skulle dö. Detta kan tolkas som en önskan att vara en man med betydelse och hjältemod som David & Brannon (1976) beskriver.

Intervjupersonernas vilja att bry sig om andra kan också innebära en diskrepans mellan hur man vill vara och hur man faktiskt beter sig. Jalmerts (1983) begrepp ”i princip-mannen” innebär att mannen ställer upp på tankar om hur han egentligen ska agera men att han i själva verket beter sig på ett annat sätt i verkligheten.

4.6 Att ta ansvar

Flera av intervjupersonerna har betonat vikten av att som vuxen man vara ansvarsfull. Kalle menar att han som vuxen man vill vara en gentleman, en man som tar hand om och försörjer sin kvinna. I puberteten är det vanligt att pojkar vill ha en flickvän att ta hand om och beskydda. (Bjerrum Nielsen & Rudberg 1991) Kalle hävdar även att han vill vara en hjälte, vilket kan tolkas som en önskan att inneha ideal som moderna actionhjältar besitter och som Dalquist (1993) beskriver.

Niklas menar att han som vuxen måste ta mer ansvar om han skaffar familj eftersom han då måste ta hand om den. Såväl hans som Kalles tankar kring detta kan jämföras med de män som för Faludi

(2000) berättade om sin ansvarskänsla för att kunna försörja och ta hand om familjen, vilket de starkt identifierade med sin manlighet.

Pedram anser att män planerar sin framtid och oroar sig för vad som kommer att hända i densamma och att kvinnor drömmer mer och inte tänker så mycket på hur saker och ting fungerar i verkligheten. Det får delvis stöd av Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991) som menar att pojkar är mer realistiska när det gäller framtida yrkesplaner medan flickor är bättre verklighetsanpassade vad gäller funderingar kring en framtida familj.

4.7 Att vara omanlig

Att vara man och omanlig menar Daniel, Kalle och Peter kan vara en mes. Peter menar att en mes är en man som inte vågar att prata och säga vad han tycker, vilket även Luis menar är omanligt. Detta kan förklaras av Connell (1995) som menar att de män som har feminina drag och kallas för t.ex. mes eller fegis är en underordnad grupp bland män eftersom de inte besitter de ideal som är förknippade med den hegemoniska maskuliniteten.

Kalle hävdar att det är omanligt att en man inte vågar eller är rädd för att göra någonting som en man ska klara av. Hans uttalande stämmer väl överens med den manliga idealbild som David & Brannon (1976) återspeglar och som innebär att mannen ska vara starkare än andra och klara sig själv. Detta stämmer även väl överens med Patrik som menar att manlig innebär att vara självsäker.

Flera av intervjupersonerna kopplar samman omanlighet med att vara böj. Connell (1995) menar att heterosexualitet ses som normen bland män och att homosexuella män därför betraktas som omanliga. Badinter (1994) menar att manligheten i hög grad konstrueras utefter vad en man inte är, exempelvis att inte vara homosexuell och det förklarar varför flera av intervjupersonerna betraktar homosexualitet som omanligt. Peter menar att han inte tycker om bögar men samtidigt så får de hålla på med vad de vill bara han inte blir berörd av det. Detta kan tolkas som ett uttryck för homofobi. Ett möte med homosexuella män kan enligt Badinter (1994) utlösa en rädsla för mannens eller pojkens

egna feminina sidor, vilket kan betraktas som en svaghet. I Peters fall skulle detta kunna vara möjligt eftersom han betonar att det viktiga är att han slipper bli konfronterad med bögar.

I Fundbergs (1999) studie bland pojkar och ledare inom ett fotbollslag uppmärksammade han att pojkarna och ledarna definierade sig själva genom att tala om vilka de inte var, dvs kvinna, homosexuell eller invandrare och att det bland fjortonåriga är vanligt med funderingar kring sin egen och andras sexualitet. Det kan vara så att Peters åsikter är ett tecken på detta. Både han och Daniel associerar en man som inte är manlig med ordet bög och eftersom de båda spelar fotboll kan det eventuellt vara så att deras fostran inom spelet har påverkat dem. Pedrams åsikter kring manlighet och homosexualitet skiljer sig från Peters och Daniels eftersom han menar att det inte är avgörande för om en man är manlig eller inte.

Daniel menar att en man som inte är manlig kanske är som en kvinna och Patrik hävdar att motsatsen till manlig är kvinnlig. Detta kan förklaras utifrån såväl Badinter (1994) som Fundberg (1999) som menar att manlighet konstrueras utifrån vad man inte är, t.ex. att inte vara kvinnlig. Den tidigare författaren hävdar att mannen är normen i samhället och en tolkning är att Daniel och Patrik menar att det finns klara skillnader mellan att vara manlig och kvinnlig och i Daniels fall att omanlighet innebär att vara kvinnlig. Patrik hävdar att om man är en man så är man manlig. Han hävdar även att egenskaper som att vara stor och stark inte räknas som mer manliga än att vara liten och klen. Detta motsäger de åsikter som Nilssons (1998) ungdomar har eftersom de menar att det är manligt att vara stor och muskulös.

Kalle och Pedram anser att det är omanligt att vara som ett barn och att vara barnslig. Den senare hävdar även att det är omanligt att drömma, och att mannen då fortfarande är ett barn. Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991) menar att ungdomar under puberteten konfronteras med kraven på hur vuxna män och kvinnor ska vara och Kalles och Pedrams uttalanden kan tolkas som ett tecken på att de inte vill vara barnsliga utan att de mer betraktar sig vuxna än barn.

Niklas säger att han inte förstår vad som menas med en manlig man. Detta kan kanske ses som ett tecken på att konstruktioner av manligt och kvinnligt inte är betydelsefullt för honom och att han inte

studerar människor utifrån de termerna. Nilsson (1998) menar att detta kan vara en tendens hos dagens ungdomar.

4.8 Respekt

Luis, Kalle, Pedram och Peter använder sig av orden respekt och respektera i olika sammanhang. Pedram och Luis menar att det är en viktig egenskap hos killar och män att visa respekt för varandra. Luis berättar att han tidigare ”gick på” vem som helst när han var ute och det kan tolkas som att han menar att hans syfte var att visa sin makt och provocera fram bråk, vilket Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991) menar är vanligt bland unga killar för att skilja på de tuffa och präktiga killarna. De menar även att killar efter hand att de mognar avstår från ett pojkaktigt beteende, vilket kan vara en orsak till att Luis har slutat med detta.

Skeggs (1999) menar att ordet respektabilitet främst används av dem som inte anses vara respektabla och som har en underordnad ställning i samhället. Luis och Pedram har båda invandrarbakgrund och kanske kan det tyda på att deras vilja att respektera andra beror på att de själva har erfarenheter som gör att de inte känner sig så respekterade som de skulle vilja vara. Att Luis säger att han inte vill att andra ska gå runt och slå på honom, utan att de ska visa respekt, kan tyda på att han har sådana erfarenheter som bidrar till att han känner sig mindre respekterad.

Ordet respekt betyder aktning, vördnad, hänsyn, fruktan och respektera högakta, ta hänsyn för och ta hänsyn till. (Svenska Akademiens Ordlista 1998) Dessa betydelser innebär egenskaper som kan kopplas till David & Brannons (1976) beskrivning av idealen för manlighet. Enligt dessa ska mannen var starkare än andra, vara aggressiv då han behöver och vara en framgångsrik man med makt som är värd att beundra.

4.9 Förändring i levnadssätt (gentemot föräldrarna)

Kalle och Peter säger att det är skillnad mellan att växa upp i dagens samhälle och i det samhälle som deras föräldrar växte upp i. Kalle menar att ungdomar idag är mer mogna p.g.a. den utveckling som skett, t.ex. med datorer. Patrik menar att ungdomar är mer självsäkra, inte så bundna till familjen och att de vågar att göra saker på egen hand i större utsträckning. Detta kan förklaras av Ziehe (1986) som hävdar att dagens ungdom är annorlunda, att den har fått mer kompetens och att föräldrarna inte har lika mycket makt och inflytande över barnen längre. Identifikationen är inte längre lika stark och självklar eftersom föräldrarna numera inte har den större kunskapen om allting. Ett exempel på detta kan vara just datorer som Kalle nämner som en del i utvecklingen och utifrån Ziehes teori är ett perspektiv att datorn delvis har bidragit till att vissa ungdomar har mognat snabbare. Anledningen kan vara att ungdomar har fått ta över föräldrarnas roll vad gäller datorer eftersom de normalt har en bättre grundkunskap och att detta har bekräftat och ökat ungdomars kompetens och samtidigt ökat deras kontaktnät. Ziehe (1986) påpekar även att ungdomar har större kontakt med övriga samhället, vilket skapar sociala erfarenheter som föräldrarna går miste om. Patrik nämner att åka utomlands till Grekland som exempel och enligt Ziehes teori är det ett sätt att tolka den nya ungdomens kunskap om det nya samhället och en ökad självständighet.

Bengtsson (1991) hävdar att ungdomar som är födda på 70- och 80-talen inte är lika bundna till att identifiera sig med föräldern av samma kön. Ett tecken på detta är Kalle som tror att hans liv mer kommer att se ut som sin mammas än sin pappas eftersom han jobbar för mycket och att hon arbetar på en lagom nivå

4.10 Förebilder

Intervjupersonerna berättar att de ser upp till många olika människor som dels befinner sig i deras närmaste omgivning men också på längre avstånd i form av kända personer av olika slag. Luis och Peter säger att de ser upp till sina storebröder som är 32 respektive 33 år gamla. Peter menar att han och hans bror är mer som ett par kompisar, att de kan prata om sånt som ungdomar pratar om. Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991) menar att föräldrarnas betydelse för de unga minskar under

puberteten och att Luis och Peter ser upp mycket till sina äldre bröder kan tolkas som att en anledning till att de hellre pratar med dem är att de inte är just deras pappa, även om de åldersmässigt skulle kunna vara det.

Alla killar utom Luis säger att de ser upp till sin pappa som antingen är biologisk- eller styvpappa. Detta kan ses i ljuset av att Bengtsson (1991) som hävdar att ungdomar idag inte längre är såbundna vid att främst identifiera sig med föräldern av samma kön. Ett kraftigt förbehåll är dock att frågan formulerades utifrån vilka män och killar som intervjupersonen ser upp till och beundrar. Det var dock ingen som av misstag nämnde någon betydelsefull kvinna.

Patrik menar att han såg upp till sin pappa mer när han var liten eftersom han fiskade mycket och tyckte om motorcyklar. Peter menar att han beundrar sin pappa p.g.a. att han var såduktig på fotboll. Kalle tycker att hans pappa är värd att se upp till eftersom han gör saker ordentligt och att han är mogen, stor och stark. Dessa egenskaper som Patrik, Peter och Kalle beskriver förekommer bland de ungdomar som Nilsson (1998) redogör för. De menar att det anses manligt att vara intresserad av idrott, motorcyklar, fiske och att vara handlingskraftig. Detta innebär att man kan se det som att Peter, Patrik och Kalle ser upp till sina pappor utifrån egenskaper som av många kan betraktas som manliga och i Kalles fall finns det klara likheter med det manlighetsideal som David & Brannon (1976) beskriver.

Daniel berättar att han ser upp till sin styvpappa eftersom han alltid är snäll och trevlig och även ungdomarna i Nilssons (1998) undersökning menar att det är bra egenskaper hos en pappa.

Niklas menar att han inte träffar sin pappa så ofta och att han inte skulle träffa honom oftare även om han bodde närmare och Luis nämner överhuvudtaget inte sin pappa. Det kan tolkas som att de inte har någon bra relation till sina fäder och enligt Johansson (1995) är det viktigt att unga pojkar har en bra känslomässig relation till såväl mamma som pappa för att utveckla en hälsosam manlighet.

Peter, Luis och Daniel berättar att de ser upp till idrottsstjärnor. De menar att de får dem att kämpa hårdare för att kunna lyckas med sin idrott. Av intervjupersonerna är det Pedram och Kalle som säger att de ser upp till musikartister. Pedram berättar att han tänker att det är han som sjunger för sin flickvän när han lyssnar på Enrique Iglesias och Kalle menar att han ser upp till musikartister för

att de är kända, rika och att de är omtyckta av så många människor. Detta kan kopplas till Dahlén (1995) som menar att idrotts- och rockstjärnor ger ungdomar en möjlighet att fantisera om att synas, bekräftas och att nå framgång och det stämmer överens med flera av intervjupersonernas önskan om bli bättre på sin sport, visa sin kärlek för sin flickvän och att nå ära och berömmelse.

Daniel berättar att hans favoriter var actionhjältar som Jean-Claude Van Damme och Arnold Schwarzenegger när han var liten och Luis berättar att Van Damme är en betydelsefull person för honom nu, men enbart för hans kunskap inom kampsport. Dalquist (1993) menar att actionhjältar fyller ett behov för ungdomar eftersom de genom att studera dessa kan känna att de har en möjlighet att bli duktiga inför omvärlden. Detta kan förklara Luis vilja att bli bättre och bättre på sin sport efter att han påverkats av t.ex. Van Damme. Patrik hävdar dock att han inte tycker att ”muskelknuttar” från tv och film inte är något att se upp till eftersom han tycker att t.ex. Schwarzenegger är korkad. Detta kan tolkas som att Patrik inte tycker att dessa ideal är värda att sträva efter och såväl Johansson (2000) som Bolin (1995) menar att den bild som actionhjältar visar upp inte är trogen dagens verklighet.

4.11 Framtid och yrkesval

Alla utom Kalle har ganska klara tankar kring vad de vill syssla med, något som Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991) menar är vanligt bland unga killar. De konstruerar sina yrkesplaner utifrån yrken som det finns beteckningar på och viktiga beståndsdelar i ett arbete är att det är intressant, att man kan tjäna pengar och att det finns en möjlighet till att göra karriär. Daniel är ett exempel på detta som menar att han tidigare ville bli pilot, men numera vill han bli sjökaptan. Han vill tjäna mycket pengar och att ha en framgångsrik karriär. Just att vara framgångsrik stämmer väl överens med David & Brannon (1976) som menar att en del i mansidealet innebär att mannen nå framgång.

Intervjupersonerna, utom Niklas som inte är säker på om han vill skaffa barn, ser familj och barn som något naturligt och att det bör komma någon gång i framtiden. De ser inte heller familj som något hinder för att kunna satsa på sitt arbete. Detta överensstämmer med de teorier som Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991) har. De menar att unga killar ser familjen som något som de kommer att skaffa, efter

utbildning och yrkesetablering, och de påpekar även att pojkar, till skillnad från flickor, i lägre utsträckning ser att familjen skulle kunna kollidera med arbetet och karriären.

5. RESULTATSAMMANFATTNING

Sammanfattningsvis menar flera av intervjupersonerna att sport, fysisk träning och en stor och stark kropp är egenskaper som kan betraktas som manliga. Även mental styrka, att inte låta sig påverkas, att inte vara rädd och att tåla mycket är sådant som förknippas med manliga egenskaper och flera av killarna berättar att de gärna själva vill inneha dessa egenskaper. Några andra egenskaper som de anser vara viktiga för en man är att hjälpa andra, att våga säga sin åsikt, visa respekt och att ta ansvar. Att vara omanlig innebär för flera att vara en mes, vilket flera menar är en man som inte vågar säga vad han tycker. Andra exempel på att vara omanlig är att vara bög, att inte ta ansvar eller att bete sig som en kvinna. Det framkommer att de allra flesta ser upp till sin pappa, andra förebilder är storebror, idrotts-, musik- och filmstjärnor och arbetskamrater. När de blir vuxna säger de flesta att de vill skaffa familj och barn och de har funderat kring yrken som exempelvis civilingenjör, sjökaptan, servitör och att arbeta inom försvaret.

6. SLUTDISKUSSION

Vid uppsatsens början valde jag intervjupersoner som har olika etnisk bakgrund och som bor i områden som har olika ekonomisk och social status. Detta på grund av att jag ville se om det fanns skillnader mellan hur intervjupersonerna såg på manlighet. Mina fördomar utgick ifrån att killarna som har en annan etnisk bakgrund och som bor i ett område med lägre status skulle ha en mer traditionell bild av manlighet än de övriga. Med traditionell manlighet syftar jag på att en man ska vara stor,

stark, oberoende m.m. Dessa tankar stämmer dock inte överens med intervjumaterialet, vilket dels kan förklaras av intervjupersonernas ringa antal och att det dels kan vara så att mina fördomar inte stämmer, vilket i såfall skulle vara positivt.

Då jag gjorde intervjuerna upplevde jag till min glädje att killarna gav en bild som jag uppfattade som positiv. Jag uppmärksammade en önskan hos dem att som vuxna vara omtänksamma, ta ansvar osv. Under arbetets gång har jag dock upptäckt att min uppfattning om materialet har förändrats. I takt med att jag har satt mig in i aktuella teorier, bearbetat och analyserat materialet så har jag upptäckt att deras bild av manlighet är relativt traditionell. Flera av dem ger uttryck för att en man ska vara såväl fysiskt som psykiskt stark, att det främst är en manlig egenskap att vara tålig, orädd och vara så stark att han klarar av det mesta. Detta är enligt mitt sätt att se det en tydlig återspeglning av de könsroller som finns i samhället idag. Glädjande är dock att det i intervjumaterialet finns åsikter och tankar som ger hopp om en mer öppen och flexibel mansroll.

Min förhoppning är att mansrollen i framtiden kommer att förändras. Idag utgör den en begränsning för hur en man ska vara. Idag formas vi av förväntningar kring hur vi ska vara istället för att kunna utveckla den individ som vi egentligen är, med en alldeles säregen potential och kraft som vi alla bär inom oss. Dagens samhälle förnekar oss rätten att tillfullo utveckla dessa egenskaper. Det talas mycket om att könsroller är begränsande för kvinnor men jag anser att mannen på många sätt också är en stor förlorare. Det är svårare för en man att bryta könsbarriärer och vi är dåligt rustade för att hantera de svåra situationer som uppkommer i livet. Generellt sett har män färre djupa vänskapsrelationer än kvinnor och män har inte samma träning i att prata kring det som upplevs som jobbigt, vilket skapar en utsatthet. Det tror jag är en anledning till att män oftare än kvinnor faller in i ett destruktivt handlingsmönster som exempelvis missbruk och misshandel. Män måste få möjlighet till att kunna utveckla sin förmåga att visa känslor, att kunna visa sin svaghet utan att känna att de sjunker i värde inför omgivningen. Vägen dit är lång och krävande och som Connell (1995:231) menar så befinner sig en mansrörelse som strävar bort ifrån den hegemoniska maskuliniteten i underläge.

För att kunna förändra mansrollen krävs det en förändring av såväl mans- som kvinnorollen eftersom de båda förutsätter och bekräftar varandra. För att åstadkomma förändringar måste arbetet börja

tidigt. Barn påverkas redan under de första levnadsåren och rollerna cementeras snabbt. Ett bra alternativ är det projekt som förskolan Björntomten utanför Gävle bedriver och som Ingrid Borggren skriver om i Dagens Nyheter den 13/2 2001. Målet här är att barnen ska få utveckla alla sina sidor och inte bara få bekräftelse för det som de redan kan. Pojkar ska få tillgång till närhet, empati och språk och flickor ska möjlighet att ta för sig, leka vilda lekar och att våga säga nej. Personalen berättar att de vid början av projektet upplevde att de behandlade flickor och pojkar lika men att de efter en tids videofilmning ändrade uppfattning. I själva verket bidrog även de till att omedvetet bygga upp och förstärka flickorna och pojkarna utifrån traditionella könsroller. Detta visar det svåra och komplexa i det hela eftersom vi vuxna både medvetet och omedvetet behandlar barn utifrån de mönster som format oss själva och som omger oss i samhället. Därför krävs en ökad medvetenhet och ett kritiskt tänkande kring vårt eget beteende för att framtidens medborgare skall utvecklas till hela individer.

7. KÄLLFÖRTECKNING

7.1 Monografier

Badinter, Elisabeth (1994) *XY. Om mannens identitet*. Forum.

Bjerrum Nielsen, Harriet & Rudberg, Monica (1991) *Historien om pojkar och flickor. Könssocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Connell, Robert W (1995) *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos.

Denscombe, Martyn (1998) *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur

Ekman, Daniel (1995) *En mans bok. Om manlig identitet – Teorier, ideal, verklighet*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.

Faludi, Susan (2000) *Ställd. Förräderiet mot mannen*. Stockholm: Ordfront.

Featherstone, Mike (1994) *Kultur, kropp och konsumtion*. Stockholm/Stehag: Bruno Östlings Bokförlag Symposion.

Jalmert, Lars (1983) *Om svenska män. Fostran, ideal och vardagsliv*. Arbetsmarknadsdepartementet. Ds A 1983:2

Johansson, Thomas (2000) *Det första könet? Mansforskning som reflexivt projekt*. Lund: Studentlitteratur.

Nilsson, Bo (1999) *Maskulinitet*. Umeå Borea Bokförlag.

Nilsson, Per (1998) *Fritid i skilda världar*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Repstad, Pål (1999) *Närhet och distans. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Skeggs, Beverly (1997) *Att bli respektabel*. Göteborg: Daidalos.

Ziehe, Thomas (1986) *Ny ungdom. Om ovanliga läroprocesser*. Stockholm: Norstedts.

7.2 Antologier

Bolin, Göran (1995) "It's nasty. Manligt seende på videofilm" i Bolin, G. & Lövgren, K., red.: *Om unga män*. Lund: Studentlitteratur.

Dahlén, Peter (1995) "Sport och unga män" i Bolin, G. & Lövgren, K., red.: *Om unga män*. Lund: Studentlitteratur.

Johansson, Thomas (1995) "Det stora äventyret. Tonårspojkar och psykologisk utveckling" i Bolin, G. & Lövgren, K., red.: *Om unga män*. Lund: Studentlitteratur.

Johansson, Thomas (1998) "Från mansroll till maskuliniteter: en inledning" i Ekenstam, C., Frykman, J., Johansson, T., Kuosmanen, J., Ljunggren, J. & Nilsson A.: *Rädd att falla. Studier i manlighet*. Gidlunds Förlag.

Nilsson, Arne (1998) "Forskning om homosexualitet som mansforskning" i Ekenstam, C., Frykman, J., Johansson, T., Kuosmanen, J., Ljunggren, J. & Nilsson A.: *Rädd att falla. Studier i manlighet*. Gidlunds Förlag.

7.3 Tidskrifts- och tidningsartiklar

Borggren, Ingrid (2001) "Modiga flickor, ömsinta pojkar". *Dagens Nyheter*, 2001-02-13

Fundberg, Jesper (1999) "Pojkfotbollen och maskuliniteten" *LOCUS*, 99:3, 22-24

7.4 Övrigt

Svenska Akademiens Ordlista över svenska språket (1998) Stockholm: Norstedts Ordbok

7.5 Andrahandsreferenser

7.5.1 Monografier

David, Deborah S. & Brannon, Robert (1976) *The Forthy-Nine Percent Majority: the Male Sex Role*. Addison-Wesley.

Hessellund, H (1977) *Sociosexuelle erfaringer hos skoleungdom*. Ålborg.

Kryger, N (1988) *De skrappe drenge – og den moderne paedagogik*. Köpenhamn.

Money, J. & Erhardt, A. (1972) *Man and Woman, Boy and Girl*. John Hopkins.

Reynaud, Emmanuel (1981) *La Sainte virilité*, Syros.

Segal, Lynne (1990) *Slow Motion. Changing Maskulinites, Changing Men*. London: Virago Press.

Stoller, R. (1968) *Sex and Gender*. London.

Statham, J. (1986) *Daughters and Sons – Experiences of Non-Sexist Childrearing*. London.

7.5.2 Antologier

Bengtsson, Margot (1991) "Från oidipal rivalitet till att bygga självet. Om könsocialisation och social förändring från 1950-tal till 1979/80-tal" i Löfgren, A & Norell, M red. *Att förstå ungdom . Identitet och mening i en föränderlig värld*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

7.5.3 Tidskrifter

Dalquist, Ulf (1993) "I was a teenage Schwarzenegger". Hältegestalten i den moderna actionfilmen och manlig identitetsutveckling". *Filmhäftet*, nr 83-84.

Lambert, W.E., A. Yackley & Hein, R.N. (1971) Child Training Values of English Canadian and French Canadian Parents. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 71, vol. 3, 217-236.

BILAGA

Intervjuguide

Påståenden

- Killar och tjejer har lika starka känslor.
- Det är okej att killar gråter.
- Män är lika bra som kvinnor på att ta hand om barn.

Idealbild

- Hur känner du att man bör vara som kille i din ålder?
- Hur vill du vara?
- Kan du beskriva egenskaper som du tycker är viktiga?
- Hur skall man inte vara som kille eller man?
- Hur bör man vara som man?
- Hur vill du vara som vuxen man?
- Hur tror du att du kommer att leva, vad kommer du att arbeta med och göra på fritiden?
- Tror du eller tror du inte att du kommer att leva annorlunda än vad dina föräldrar gör?
- Hur tror du att en ung kille skulle vara när dina föräldrar var i din ålder?

Manlighet/Manliga egenskaper

- Vad är manlighet för dig?
- Finns det eller finns det inte speciella manliga egenskaper?
- Vilka är i såfall manliga egenskaper?
- Hur tror du att det kommer sig att vissa egenskaper räknas som manliga?
- Finns det eller finns det inte positiva och negativa manliga egenskaper?
- Hur är man om man inte är manlig?

Förebilder

- Vilka människor ser du upp till och beundrar?
- Vad är bra med dessa?
- Hur tror du att du påverkas av dem?